

FÖLDGÖMB

A MEGISMERÉS KALANDJA

WWW.AFOLDGOMB.HU

ALAPÍTVÁ: 1929

940 FT | 3 € | 14 LEJ

2018. MÁJUS

A MAGYAR FÖLDRAJZI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA

EL CAMINO

FÁJDALMAS ZARÁNDOKLAT

FEKETÉK FEHÉRBEN: ALBÍNÓK AFRIKÁBAN TANZÁNIA

CINTÁNYÉRKÖZELBEN: ADDIG ŪSD A REZET...! TOSZKÁNA

VAQUITÁK ÉS TOTOABÁK: VÉGSŐ VISSZASZÁMLÁLÁS SEA SHEPHERD

MAGASAN, GYORSAN, HAGYOMÁNYOSAN VELOCIPÉDÉPÍTÉS

TÖRTÉNELEM, FOGASKEREKEK KÖZÖTT SVÁBHEGY

FÜLÖP-SZIGETEK, CORON

2018. jan. 29.

www.eupolisz.hu

HA UNOD AZ IPARI TURIZMUST!

TERMÉSZETJÁRÓ UTAZÁSOK, OUTDOOR TÚRÁK,
TREKKINGEK, KÖRUTAK AZ EGÉSZ VILÁGON.

Eupolisz Utazási Iroda

8200 Veszprém, Szeglethy u. 1. | +36/88/871728

Hatósági engedélyszám: U-000463

MÚLTIDÉZÉS, JÖVŐBELÁTÁS

DR. NAGY BALÁZS, FŐSZERKESZTŐ

„**A**sok jéghez hideg kell. Azt gyanítom, hogy legalábbis Európa a nagy hidegeknek egy korszakán ment át. – Akkoriban a Savoyai-hegység gleccserei a Genfi-tóig értek, a még manapság is a gleccserekig érő, hosszú kósorokat lehúzták az Aves és Dranse-völgyig, és a magasban leváló sziklákat lecsiszolás nélkül a természetes élességükben lehozták a tóig, ahol Thonon mellett még ma is seregestül ejtenek bámulatba bennünket.”

Ez nem egy 19. század végi vélemény, hanem jóval korábbi, alpesi terepi megfigyeléseken alapuló elgondolás a jégkorszakról. Ám ez a fogalom 200 éve, amikor Goethe így elmélkedett a múlt környezetformálásáról, még nem is létezett! Dinamikusan változónak látta az élettelen világot is, nagy változásokat és kisebb ingadozá-

sokat feltételezett a múltra és a jövőre is – mindezt akkor, amikor még hátravolt egy erős lehűlés és alpesi gleccsernövekedés a század közepén. Tájékozottságát sokan ma is megirigyelnék, s igen magasra értékelte a múlt emlékeit (egykor régésznek készült), és főként azok helyes értelmezését: idős korában is részt vett Németország geológiai térképének színezésében, ősmaradványok elemzésében, és harcolt a vitában, hogy a bazalt vajon vulkáni termék-e vagy vízi képződmény?...

Nem révedünk és ragadunk a múltba, hanem különlegességeket halászunk elő, melyek hatással lehetnek napjainkra is. Hajdani őskerékpárok, kétfedelű repülőgépek, a Svábhegy épületei, cintányérok és egy évszázados zarándoklat is a korántsem eltemetett múltat idézi...

FÖLDGÖMB

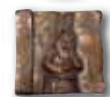
A MAGYAR FÖLDRAJZI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA

XXXVI. ÉVFOLYAM, 323. LAPSZÁM
2018. MÁJUSFŐSZERKESZTŐ: DR. NAGY BALÁZS
SZERKESZTŐ-MUNKATÁRSAK:
BARABÁS AMBRUS, BEREZCKI MAJJA, HEILING ZSOLT
HONLAP, RÁDIÓ, KÖZÖSSÉGI MÉDIA:
NAGY ÉVA JOHANNA
ÁLLANDÓ SZERZŐK:FRANGSICS LÁSZLÓ, DR. JAKAB GUSZTÁV,
DR. KARÁCSONYI DÁVID, KERÉKES ISTVÁN,
LADÁNYI TAMÁS, RÁZSI ANDRÁS,
SZIRMAI GÁBOR, DR. TAMÁSKA MÁTÉ,
DR. TELBISZ TAMÁS
TÉRKÉPEK: DR. NEMERKÉNYI ZSOMBORTERVEZŐ ÉS KÉPSZERKESZTŐ: HEILING ZSOLT
MŰVÉSZETI FELELŐS: KÁLLÓ PÉTER
OLVASÓSZERKESZTŐ: MÁRTON BÉLA

NYOMÁS: PETHŐ NYOMDA KFT.

KIADÓ: HEILING MÉDIA KIADÓ KFT.
1142 BUDAPEST, ERZSÉBET KIRÁLYNÉ ÚTJA 125.
TEL.: (1) 231-4040, FAX: (1) 231-4045
E-MAIL: SZERKESZTOSEG@AFOLDGOMB.HU
A KIADÁSÉRT FELEL: HEILING ZSOLTÉRTÉKESÍTÉSI ÉS MARKETINGGAZGATÓ:
SEKOULOPOULU MÁRTA. TEL.: (30) 650-6801
E-MAIL: MARTI@HEILING-MEDIA.HUMEGJELENIK: MINDEN HÓNAP ELSŐ HETÉBEN, ÉVENTE
10 ALKALOMMAL (KÉT ÖSSZEVONT LAPSZÁMMAL).
TERJESZTI A LAPKER RT. ÉS ALTERNATÍV TERJESZTŐK
ELŐFIZETÉS 1 ÉVRE: 7500 FT
ELŐFIZETHETŐ A KIADÓBAN:TEL.: (1) 231-4040
E-MAIL: ELOFIZETES@AFOLDGOMB.HU
VAGY WEBÁRUHÁZUNKBAN: EBOLT.AFOLDGOMB.HU
REGÉBBI LAPSZÁMAINK MEGVÁSÁROLHATÓK A KIADÓBAN,
VAGY AZ EBOLT.AFOLDGOMB.HU WEBÁRUHÁZBANMINDEN JOG FENNTARTVA! A MAGAZINBAN MEGJELENT KÉPEKET, ABRÁKAT ÉS
SZÖVEGEKET A KIADÓ ENGEDÉLYE NÉLKÜL TILOS KÖZZÉTENNI, REPRODUKÁLNI,
SZÁMÍTÁSTECHNIKAI RENDSZERBEN TÁROLNI ÉS TÖRVÁBADNI. MEG NEM
RENDELTE FENYKÉPEKET ÉS KÉZIRATOKAT NEM ŐRZÜNK. MEG ÉS NEM KÜLDÜNK
VISSZA. A LAPBAN MEGJELENT HÍRDETÉSEK TARTALMÁÉRT A KIADÓ
NEM VÁLLAL FELELŐSÉGET!

HU ISSN 1215-8690

PULITZER-EMLEKDŐJ (2008)GÁRDI BALÁZS SZERZŐNK, LAPUNKBAN
MEGJELENT ANYAGAI ELISMERÉSEKÉNT**SZOCIÓGRÁFIA-KÜLÖNDJ (2012)**TÁRSADALMI TÉMÁJÚ RIPORTJAINK,
KÉPSOROZATAINK ELISMERÉSEKÉNT

30

CAMINO-LÁTLELET – DIAGNÓZIS: FÁJDALMAS ZARÁNDOKLAT

42

ALBÍNÓSORS AFRIKÁBAN

54

VAQUITÁK ÉS TOTOABÁK

73

GERLE, BALATON, CSOBÁNC

80

CINTÁNYÉRVIZIT TOSZKÁNÁBAN

PILLANTÁS AZ ÉGREFRANGSICS LÁSZLÓ: #FFF8E7 – AZ IC342,
AVAGY MILYEN SZÍNŰ A KOZMOSSZ? ▶

4

FLÓRA ÉS FAUNA

JAKAB GUSZTÁV: ÚJDONSÁG A MAGYAR FLÓRÁBAN – A BOJTORJÁNHERE ▶

6

FÖLD ÉS ÉG

LADÁNYI TAMÁS: VÉNUSZ ÉS A VACKOR ▶

8

MESTEREMBER

SARUSI ISTVÁN: KERÉKKANYARINTÓ VELOCIPÉDÉPÍTŐ ▶

10

MŰLT IDŐTINER TIBOR: A MAGYAR TRÓN KÉTES ÉLETŰ VÁROMÁNYOSA
– ORLÉANS-I LAJOS, A CAPETINGEK CASANOVÁJA ▶

18

LÉGTÉR

RÁZSI ANDRÁS: A TERMÉKENYSÉG HÓNAPJA ▶

22

ÚTI TIPP

POLGÁR ANDRÁS: ANGKOT PADANG ▶

24

CMLAPKÉP: JONREIG (SHUTTERSTOCK)

FELKAI PÉTER: CAMINO-LÁTLELET
– DIAGNÓZIS: FÁJDALMAS ZARÁNDOKLAT ▶

30

Évente több mint kétszáz ezer ember gyalogol végig a közel 800 kilométeres
zarándokösvényen; kit a spirituális élmény utáni vágy, kit a vallásos fogadalom,
másokat a teljesítménytúrázás kihívása ösztönöz indulásra

TARRÓSY ISTVÁN: FEKETÉK FEHÉR BEN – ALBÍNÓSORS AFRIKÁBAN ▶ 42

Tanzániában a világátlag sokszorososa, háromezerről egy ember albinóként látja meg a napvilágot.
A sors kegyetlen tréfája, hogy számukra éppen a tűző napsugarak jelentik a legkomolyabb veszélyt,
ezekből pedig bőven jut Afrikában. De nemcsak a bőrrák miatt kell félteniük az életüket

KRISTÓF VERONIKA: VAQUITÁK ÉS TOTOABÁK – VÉGSŐ VISSZASZÁMLÁLÁS ▶ 54

Sokáig Ecuador volt az egyetlen ország, amely nemcsak elismerte a Sea Shepherd tengeri
természetvédelmi szervezet eredményeit és hatékonyságát, de környezetvédelmi együttműködésre
is felkérte Paul Watson kapitányt, a Sea Shepherd alapító-vezetőjét

SZIGETI-BÖRÖCZ FERENC: SVÁBHEGY – FOGASKEREKEK KÖZÉ SZORULT TÖRTÉNELEM ▶ 62

Hazánknak kevés olyan szeglete akad, ahol a boldog békeidők iránti nosztalgia és a véres,
sokszor fel sem tárt múlt ennyire szimbolikusan találkozna – szinte minden utcasarokon.
Buda egyik ikonikus és nem kevésbé titokzatos zuga, a Svábhegy éppen ilyenSZIRMAI GÁBOR: GERLE, BALATON, CSOBÁNC – VETERÁN GÉPPEL
EGY HISTORIKUS KÉPHEZ ▶ 73A vállalkozás izgalmával küzdve ereszkedem be az 1933-as Afrika-repüléséről elhíresült,
kétfedelű „Gerle” gép ülésébe. Fejemben zúgnak a gondolatok. Kitar-e a jármű? Vajon a fejem feletti
60 literes benzintank nem fog-e megviccelni egy kis tűzijátékkal, majd autoféval?

MUNKÁCSY BÉLA: ADDIG ÜSD A REZET...! – CINTÁNYÉRVIZIT TOSZKÁNÁBAN ▶ 80

Vajon mit keres a Rolling Stones Itáliában? Amit mi is: egy apró pistoiiai műhelyt,
ahol a világ talán legkiválóbb cintányérjai készülnek, és ahonnan Charlie Watts, a világhírű zenekar
dobosa is vásárol. Egy évtizedek óta az ütőhangszerek világában mozgó geográfus számára
ugyan mi is lehetne ennél csalogatóbb ezen a vidéken...?

#FFF8E7

AZ IC342, AVAGY MILYEN SZÍNŰ A KOZMOSZ?

SZÖVEG: FRANCICS LÁSZLÓ | FÉNYKÉP: TÓTH GÁBOR

Az IC342 a mi Tejútunkhoz hasonló spirálgalaxis. Kis kozmikus távolságának köszönhetően a Földről látható látszólagos átmérője tekintélyes, valamivel nagyobb, mint a telihold átmérőjének a fele. Ez a tulajdonsága igen jól megfigyelhető és látványossá tenné e szépséges égi objektumot, azonban van egy bökkenő!

Atöbbi közeli, fényes csillagvároshoz hasonlatosan már a 18. század végén rá kellett volna bukkanniuk a csillagászoknak, ám felfedezése több mint száz évet váratott magára: 1892-ben a brit William Frederick Denning amatőr csillagász pillantotta meg először távcsövével. Denning megszállott üstökös-kereső volt, aki ugyanakkor az

égbolt fix helyein látható ködöségeket is lejegyezte. Amikor a 20. század első felében megállapították a csillagászok, hogy a kérdéses köd egy galaxis, még hozzá sokkal kiterjedtebb a vártnál (sőt feltűnően közel esik a Tejúthoz is), okkal ragasztották rá a Rejtett-galaxis elnevezést. De miért tud(ott) ilyen hatékonyan rejtőzködni?

PORBAN A MEGOLDÁS

Saját galaktikus lakóhelyünkől a kilátásunk nem mindegyik irányban tökéletesen zavartalan: nem mindegy, hogy egy Tejúton túli égitest milyen kozmikus égtáj felé látszódik tőlünk. Az IC342 pedig nemcsak térben áll közel a Tejúthoz, hanem az égbolton is igen közel esik annak halványan derengő sávjához, azonban a Tejút nem csupán egy csillagokat tömörítő korong, hanem csillagközi anyag, vagyis különböző gázok és porszemcsék töltik ki a csillagai közötti óriási, de nem egészen üres teret. Annak ellenére, hogy csillagközi porból van a legkevesebb a galaxisban, a porszemcsék fényelnyelő képessége a fényév-ezrek alatt összeadódik, és elég hatásosan tudja eltakarni az adott irányba eső távoli égitesteket. Érdekes, hogy a por a rövidebb hullámhosszúságú, azaz kék fényt gátolja erősebben, a hosszabb hullámhosszú sugárzást, például a vöröset jobban átengedi. Ha figyelmesen nézzük a fotót, ennek egyértelmű jelét látjuk: a galaxis nem a megszokott ezüstös-kékes árnyalatú, hanem egészen sárgába hajlik, ahogy a Tejút porfelhői befolyásolják annak látványát. De vajon milyen lehet eredetileg az IC342 színe?

SZÍNEK NYOMÁBAN

Az egyszerű válasz: egészen addig nem tudjuk meg, amíg nem re-

Saját galaktikus lakóhelyünkől a kilátásunk nem mindegyik irányban zavartalan: nem mindegy, hogy egy Tejúton túli égitest milyen kozmikus égtáj felé látszódik.

pülünk ki a Tejútból – ám azért ezt a csillagászok mégsem hagyják annyiban. A csillagászatban sokkal fontosabb a szín kérdése, mint földi világunkban, ahol legtöbb esetben csupán esztétikai szerepe van. A csillagászatban viszont a színvilág, vagyis a spektrum és a sok-sok égitest, például csillagok millióinak együttes spektruma sok információval szolgál.

A kutatók elkészítették az átlagos galaktikus színindexet is, vagyis egy becslést arról, hogy sok-sok galaxis együttes fénye vajon milyen színű lehet.

A John Hopkins Egyetem kutatói többek között arra a kérdésre keresték a választ, hogy a kozmoszban mikor és hogyan születnek a csillagok, mikor volt a csillagkeletkezés a leghevesebb, és a távoli jövőben hogyan alakulnak az univerzum csillagpopulációi. Minderre a „színekből”, vagyis a csilla-

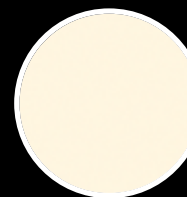
gok spektrumában találják meg a választ, ugyanis a különböző korcszakok csillagcsoportjainak eltérő a jellemző spektruma. Az ismeretek összegyűjtéséhez tehát elengedhetetlen a pontos színlátás. Mivel a Tejút minden irányból torzítja valamilyen mértékben a távoli égitestek spektrumát, ezért rendkívül fontos a Tejútban található galaktikus gáz- és porfüggöny pontos feltérképezése, továbbá a távoli galaxisokról készített vizsgálatok összevetése.

A kutatók 200 ezer galaxisról készült mérést elemeztek és összegezték, amiből már sok minden kiderült a csillagok keletkezésnek kozmikus léptékéről és lefolyásáról, de mindemellett elkészítették az átlagos galaktikus színindexet is. Megbecsülték tehát, hogy sok-sok galaxis együttes fénye vajon milyen színű lehet.

Mivel az univerzumban nincs más, a szemünk számára látható jelenség, mint a galaxisok, így tulajdonképpen a kutatók a Földről a megfigyelhető univerzum „színét” állapították meg. Ez a szín pedig a fehéرنél kicsit melegebb, bézs árnyalatú, ami a kozmikus „latte” becenevet kapta a tejeskávéra emlékeztető árnyalata után. A kódja pedig a „#FFF8E7”. Vagyis, ha Rejtett-galaxisunk nem bújna el a Tejút mögött, színe valószínűleg igen közel állna a kozmikus „latte” árnyalatához.

„#FFF8E7”

A JOHN HOPKINS EGYETEM KUTATÓI ÁLTAL MÉRT, AZ UNIVERZUM ÁTLAGOS SZÍNE

◀ AZ IC342 GALAXIST

TÓTH GÁBOR ŐRÖKÍTETTE MEG IGEN HOSSZÚ, PONTOSAN 24 ÓRÁNYI ÖSSZEXPOZÍCIÓVAL, 25 CM TÜKÖRÁTMÉRŐJŰ CSILLAGÁSZATI TÁVCSÖVÉVEL, TÜKÖRREFLEXES FÉNYKÉPEZŐGÉPEL, ÁGASVÁRRÓL ÉS KÉKESTETŐRŐL

FRANCICS LÁSZLÓ
ÉPÍTÉSZMÉRŐK, FOTÓGRÁFUS,
EGYETEMI OKTATÓ, A HAZAI
ASZTROFOTÓS-MOZGALOM
EGYIK FŐ SZERVEZŐJE

[G. HTTP://WWW.PTES.HU](http://www.ptes.hu)

TÓTH GÁBOR
INFORMATIKAI RENDSZER-
MÉRŐK, LEGINKÁBB
A MÉLYGÖBJEKTUMOK
FOTÓZÁSA VONZZA

[G. HTTP://ASTRO.I-NET.HU](http://astro.i-net.hu)

ÚJDONSÁG A MAGYAR FLÓRÁBAN A BOJTORJÁNHERE

SZÖVEG ÉS FÉNYKÉP: JAKAB GUSZTÁV

Ritka esemény, amikor egy évtizedek óta kipusztultnak hitt faj kerül elő Magyarországról. Ilyen eset történt 2017 májusában, amikor egy mediterrán ritkaság bukkant fel Csongrád megye keleti részén, Eperjes falu határában. A mediterrán növények rendkívül ritkák Magyarországon, alig néhány faj tartozik ebbe a körbe. Többnyire a Dunántúl déli

kitettségű, meleg és száraz sziklagyepjeiben tűnnek fel. Ezért is meglepő egy ilyen növény előke-rülése a Tiszántúlról.

A bojtorjánhere (*Trifolium lappaceum*) elterjedése a Földközi-tenger európai és afrikai partvidékén húzódik, keleten pedig egészen Belső-Ázsiáig ismertek előfordulásai. Az utóbbi évtizedekben Nyugat-Európa és Észak-Amerika tájaira

is behurcolták. Magyarországról egyetlen régi előfordulását ismertük, Újvárosi Miklós gyűjtötte 1950 augusztusában Hódmezővásárhely határában. Sajnos nem jegyezték fel a pontos helyszínt, ami reménytelenül tette a faj felkutatását, lévén a vásárhelyi határ a második legnagyobb az országban... A bizonytalanság miatt a régebbi növényhatározókban nem is szerepel a növény, vagy csak átmenetileg megtelepedett fajként említik.

Előkerülése azért is meglepő, mivel több száz kilométeres távolságban nem ismert egyetlen előfordulása sem. Az sem világos, hogyan és mikor hurcolták be az országba, hiszen egy utaktól és településektől távol eső, eldugott, szikes pusztában letek rá.

A növény több száz töves állománya egy száraz, erősen legettetett és taposott, ecsetpázsitos, sziki réten él, más herefajokkal együtt. A faj előfordulásának körülményei régebbi betelepülésére engednek következtetni. A bojtorjánhere hajtásai taposott élőhelyeken hosszan kúsznak és elágazóak, míg legetetlen területeken felállóak. Egyéves növény, virágzó példányaival május végén találkozhatunk.

A BOJTORJÁNHERE

KÖNNYEN FELISMERHETŐ A MEGNYÚLT, SZŐRŐS CSÉSZECIMPÁIRÓL, EZÉRT VIRÁGZATA A KÖZÖNSÉGES BOJTORJÁNÉRA EMLÉKEZTET

JAKAB GUSZTÁV
BIOLÓGUS, BOTANIKUS,
A SZENT ISTVÁN EGYETEM
AGK EGYETEMI DOCENSE

VÉNUSZ ÉS A VACKOR

▷ SZÖVEG ÉS FÉNYKÉP: LADÁNYI TAMÁS

2018-ban az alkonyati égbolt ragyogó égitestjében a Vénuszt tisztelhetjük, amely nyárra kiteljesedik: legnagyobb keleti kitéréséhez aug. 17-én érkezik, amikor 45,6 fok távolságra tartózkodik a Naptól. Ezzel párhuzamosan az elkövetkezendő hónapokban a fényessége is

növekedni fog: legnagyobb fényességét szept. 25-én éri el a maga $-4,8$ magnitúdójával.

E kép 2015 áprilisában készült, amikor a Vénusz a Bika-konstellációban való vándorlása során először a Fiastyúk mellett halad el: legnagyobb közelségét

11-én érte el, 2 és fél fokra a nyílthalmaz mellett. A felvételen bal oldalon a Hyadok tagjai fedezhetők fel, élükön a narancsos fényű Aldebarannal, míg a jobb felső sarokban a Perseus-ikerhalma apró csillagai fénylenek.

A Városlőd mellett emelkedő

Szamar-hegy ligetes területe eszményi helyszíne az asztrofotózásnak. Kedvenc vadkörtefámhoz – Süsü, a sárkány jó szokásához hasonlóan – minden évszakban igyekszem kilátogatni. A vackor leglátványosabb arcát ottjártam idején, virágba borulva adta.

LADÁNYI TAMÁS
ASZTROFOTÓS, TANÁR,
A CSILLAGASZAT ÉS A
FÖLDRAJZ KAPCSOLATA
JELENIK MEG MUNKÁIBAN

 [HTTP://WWW.ASTROPHOTO.HU](http://www.astrophoto.hu)

▷ SZÖVEG ÉS FÉNYKÉP: SARUSI ISTVÁN

KERÉKKANYARINTÓ VELOCIPÉDÉPÍTŐ

Bordányban a faluszélen nem kurta kocsmá, hanem bringaszerelő műhely van. Megérkezvén a Szegedtől 20 km-re fekvő, háromezer-néhány száz lelkes településre, rögvést fel is vetem a bringaszakértőnek az idejövét engem foglalkoztató, kínzó kérdést: „Angliában Penny-farthing néven ismeretes, az USA-ban a sokkal következetesebb high wheel (magas kerék) jelzót használják, ugyanez Németországban Hochrad. Vajon helyesen használjuk-e idehaza a velocipéd szót?” „Nem, mert az igazi velocipéd még két egyforma méretű, vasabroncsos fakeréken futott, amik vasvázal egészültek ki” – teszi helyre a nyelvi anomáliát Kisapáti Zsolt, velocipédépítő

„Tavaly volt 200 éves a kerékpár őse, a futógép, amit Karl Friedrich Drais von Sauerbronn német báró talált fel. Még nem volt rajta pedál, tehát aki ráült, lábbal hajtotta úgy, mintha futott volna.” – indul máris a járműtörténet. A következő ugrás 1839, amikor Kirkpatrick Macmillan skót kovács megalkotta a pedált. Ám az ősbicikli hátsó kerekét meghajtó rudas konstrukció olyan gyenge hatásfokú volt, hogy hamar eltűnt a technikai fejlődés süllyesztőjében.

Mi volt a megoldás? Pierre Michaux párizsi kocsikészítő 1861-ben az első keréktengelyre szerelte a pedált, és kész is volt a velocipéd, mely gyorsan népszerűvé vált, s 1869. május 31-én a párizsi Pare de St. Cloudban már velocipéd-

versenyt is rendeztek. És pont a versenyszellem hívta életre a velocipéd első kerekének növekedését, hiszen minél nagyobb a kerékátmérő, annál gyorsabban lehet haladni. „Egészen 56 colig jutottak. Ez átszámolva 147,5 cm!” – így a mester.

MAGASAN ÉS GYORSAN

A velocipéd jellemzően városi közlekedési eszközként működött a középosztálybeliek és a magasabb társadalmi rangú polgárok számára. Főként a sík vidékeken, hiszen egy hegyi futamra – főként a nagy lejtők túlélésére – azért nem épp szerencsés e konstrukció... És a kerékpározás – szinte azonnal – a közlekedési felhasználáson túl,

AZ „APABICIKLI”

AZ 1984-BEN HOZZÁJUK KERÜLT 1880-AS GOLDSCHMIDT VELOCIPÉD A MAI REPLIKÁK ALAPJÁUL SZOLGÁLÓ PÉLDÁNY

szabadidős célt is betöltött: klubok alakultak, s ott, ahol a rendőrkapitány is tag volt (pl. Budapesten és Bécsben is), megengedték, hogy velocipéddel közúton lehessen közlekedni, mert egyébként jócskán zavarták a lovakat... Ellenpélda is akadt, akkoriban Torinóban csak a kijelölt helyeken lehetett kerekézni.

Kellő elővigyázatossággal és jó egyensúlyérzékkel alacsonyan lehet tartani a „tángálásindexet”. „14 éves korom óta tudok ilyen biciklivel menni.

Harminc év alatt ötször-hatszor esem” – tehát arányaiban nem rosszabb a helyzet, mint egy normálbringánál, csak magasabbról esünk... Persze más a helyzet, ha az ember versenyez is, mert az ülőpozícióból adódóan rendkívül instabil is lehet a szerkezet. Nem csoda, hogy a megmértetések rengeteg volt a bukás és a sérülés.

A velocipéd az egykori népszerűségük ellenére tulajdonképpen technikai zsákutcát jelentettek. Annál is inkább, mert a kerékpáros testmagasságához kell igazítani az első kerék átmérőjét.

A velocipéd az egykori népszerűségük ellenére tulajdonképpen technikai zsákutcát jelentettek. An-

nál is inkább, mert a kerékpáros testmagasságához kell igazítani az első kerék átmérőjét, hogy elérje a pedált. Ez azt is magával hozza, hogy nem feltétlenül a fizikai erőn, hanem a kerékméreten is múlik a végsebesség.

A velocipéd akár másfél méteres, szinte már fenyegetően nagy első kerekével szemben még a 19. században megszületett a felekkora átmérőjű „biztonsági kerékpár”. Az angol James Starley egyszerűbben megfogalmazható gépénél a megfelelő sebesség elérését láncsal oldotta meg. Ezzel együtt a kormányzás az első keréken maradt, a hajtás viszont már a ma megszokott módon a hátsó kerékre összpontosult.

ÚJABB GENERÁCIÓS VELOCIPÉDEK

HOSSZÚ ÉVEK GONDOLKODÁSA, UTÁNJÁRÁSA, KÍSÉRLETEZÉSE NYOMÁN MÁRA MÁR JÓ PÁR MASINA PARKOLHAT A KERTBEN. HA MINDEN JÓL ALAKUL, AZ ÉPÍTŐ OLYAN BRINGAKURIÓZUMOT IS REPRODUKÁLNI KÉPES MAJD, MINT PÉLDÁUL A HÁROMKEREKŰ VELOCIPÉD

HAGYOMÁNYTISZTELET VAGY VAKMERŐSÉG?

„Akik kicsit többre vágynak, mint egy sima bringa, ők velocipédeznek. Akár munkahelyük és otthonuk között is e régimódi, de tagadhatatlanul stílusos bringafajtával közlekednek – enged betekintést a vásárlókörbe Kisapáti mester. – Halápi Sándor személyében még egy kétszeres velocipéd-világbajnokot is tisztelhetünk, 52 km/órás végsebességgel!”

De ha csak „mezei” városi tekerők vagyunk, néhány dologra erősen figyelniük kell. „Városban haladva fel kell készülni arra, hogy az emberek biciklist és csodabogarát is látnak bennünk: azt gon-

dolják, hogy ugyanannyi megállni, mintha normálbiciklivel lennénk. Ez nagyon könnyen hihetetlenül kínos esetekhez vezethet, hiszen

Egy piros lámpa maga az ördög: megállás, természetszerűleg leszállás, aztán, ha hirtelen jön a zöld, akkor lendületet kell venni, felugrani a nyeregbe és menni tovább.

lőhát-magasságban tekerünk – messze elkerülve a talajérintkezést. Csak épp megálláskor is messze van a cipőorttól az aszfalt...! Egy piros lámpa maga az ördög: megállás, természetszerűleg leszállás, aztán, ha hirtelen jön a zöld, akkor

lendületet kell venni, felugrani a nyeregbe és menni tovább. Mindez azért nem kicsi tornagyakorlat, és korántsem olyan repülőrajt, mint egy átlagos kerékpárral. Alapvetően ugyanúgy lehet vele haladni a forgalomban, mint egy normál kétkerekűvel. Simán lehet tartani azt a 15–20 km/órás sebességet, mint egy átlagbringás. Edzettebbek, bátrabbak akár 40-nel is száguldhatnak. Én magamon is érzem, hogy nagyobb lett az önbizalmam, magabiztosabb vagyok, mióta így is közlekedem” – szögezi le a velocipéd-építő.

A FÉK FINOMHANGOLÁSA UTÁN

INDULHAT A TEKERÉS. A VELOCIPÉDEK CSAK LÁTSZÓLAG LÉGIESEK, MERT A KORAI TÍPUSAIK MÉG TELJESEN TÖMÖR VÁZZAL KÉSZÜLTEK. ÉS HA VAN ALKATRÉSZ A VELOCIPÉDEN, AMI EXTRA IZGALMAK FORRÁSA LEHET, AZ MINDENKÉPPEN A FÉK, MERT AZ ELSŐ KERÉKEN MŰKÖDIK, AMI EGY ILYEN INSTABIL GÉP ESETÉBEN TÉNYLEG NEM TÉT NÉLKÜLI. ELEINTE INKÁBB NE HASZNÁLJUK, CSAK TARTSUK VISSZA LASSÍTÁSHOZ A PEDÁLT, MAJD KELLŐ PILLANATBAN SZÁLLJUNK LE...!

MÍVES MŰSZER

KI HITTE VOLNA, HOGY A CSENGŐKÉSZÍTÉS IS KIHÍVÁST JELENTHET? PEDIG IGY IGAZ, MERT MEGLEPŐEN APRÓ, FINOM MEGMUNKÁLÁST IGÉNYLŐ ALKATRÉSZEBŐL ÁLL(HAT). PÉLDÁUL AZ ÜTŐSZERKEZETE

SIKLÓCSAPÁGY

JELLEMZŐEN AZ 1870-ES ÉVEK ELEJÉNEK MEGOLDÁSA, AMI 2 DARAB, BRONZBÓL ÖNTÖTT FÉLHENGER KÖZÉ BEÉKELT KERÉKTENGELYT JELENT, AMIT FOLYAMATOSAN OLAJOZNI KELLT, HOGY A FELÜLETEK KELLŐEN SIKAMLÓSAK LEGYENEK. ERRE HIVATOTT A KÜLÖN OLAJOZÓ, AMI AZ UTÁNTÖLTÉST ÉS AZ ADAGOLÁST BIZTOSÍTJA

KÉZZEL ÉS GÉPPEL

Kisapáti Zsolt számára mára nem a forgalomban való lavírozás vagy a túrázás jelenti a legnagyobb izgalmat, inkább az, hogy miként tudná hűen reprodukálni a hajdani jármű-különlegességeket. „Nem is igazán a velocipédes, hanem a veterános világba csöppentem, amikor édesapám és nagybátyám a 70-es években veterán járművekkel kezdett foglalkozni. Kisgyerekként apuval mentem gyűjteni, találkozókra, majd 1984-ben hozzánk került az első velocipéd. Jóval később, 2001-ben született meg a gondolat, hogy le kellene másolni a régi masinát. Abban az évben egészen a felni-készítésig jutott az ügy... Utána évekig pihentettem a dolgot. Aztán négy éve, amikor nagybátyám éppen egy velocipédet újított fel, ismét előkerültek a parlagon hagyott felnik, és elhatároztam, végigviszem a küldetést. Viszont pusztán már az alkatrészek gyártásához szükséges szerszámok elkészítése is kihívást jelentett.”

Három hónap alatt épül meg egy kerékpár, de praktikus okokból – ha már egyszer beállította a marógépet – több alkatrészt is legyárt, s így párhuzamosan két-három kerékpár is készülhet. Bár sok minden kézzel készül, a gépesítés nélkülözhetetlen. „Tévedés azt hinni, hogy annak idején is kézzel rakták össze a velocipédeket. Valójában jókora gyárakban szerelték össze őket – ahol varrógépek szintúgy készültek. A századfordulón már komoly gépekkel dolgoztak: ezek lehetővé tették az öntött vázak elkészítését, akár olyanokét is, amik kör-keresztmetszűből oválisba mennek át” – egészíti ki a szakember.

CSAKIS LENDÜLETBŐL
NEKIRUGASzkodva, BAL LÁBBAL
A TARTÓRA LÉPVE, A KORMÁNYON
TÁMASzkodva KELL A NYEREGBE
ÜLNI – EZT MONDANI, DE MÉG LEÍRNI
IS SOKKAL KÖNNYEBB, MINT
VÉGHEZVINNI

A TUDÁS HATALOM!

Irány az utca! „Attól, hogy valaki tud normálbiciklivel tekerni, nem valószínű, hogy ezzel is azonnal, mert itt azt a kereket kormányozzuk, amit hajtunk is. Ezt nyilvánvalóan meg kell szokni – azzal együtt is, hogy 1,2–1,5 méter magasan ülünk. Mivel eleve rendkívül magasan van a súlypontunk, a fékhasználatot csak nagyon sokára lehet megszokni. Mégis úgy fél, maximum egy óra alatt meg lehet tanulni egyenesen előre haladni – külső segítség, tartóember közbeavatkozása nélkül. Ha idáig eljutottunk, jöhet a kanyarodás gyakorlása, majd a legvégén a fékhasználat elsajátítása.”

Nem elég nyeregbe pattanni, elindulni, meg is kell tudni állni! De hogyan, ha a fékhasználat külön művészet? Mivel örökhajtós (kerékpárosszlengben: fixi) biciklikről van szó, ezért lassításhoz elég, ha abbahagyjuk a tekerést, és mikor még gurul a gép (de már nem túl gyors), a hátsó lábtartóra téve bal lábunkat leszállunk.

Kellő mennyiségű gyakorlás után több, mint ajánlott közösségi élménnyé nemesíteni a velocipédézést. „Magyarországon nem nagyon van kultúrája, noha azért akad törekvés. Ilyen az a túra is, ami a budapesti Vajdahunyad várától a gödöllői Grassalkovich-kastélyig tart. Ezen az egynapos kiránduláson nemcsak veterán biciklik, hanem autók és motorok is részt vesznek, de ettől szép ez az egész: mi veteránosok együvé tartozunk!” – lelkesedik Kisapáti Zsolt.

Látszólag nem tűnik nagy dolognak a velocipédés első szárnypróbálgatás, mert csak fel kell pattanni egy járgányra, amit valaki mindeközben megtart. Elméletileg így is van, ennek megfelelően első két nekirugaszkodásom kudarcba fullad, majd miután mégis felledülök, jutalmul Zsolt egy pillanatra elengedi a vázat. Vesztemre! Miután ismét stabilizálja az ingatag gépezetet, végül döcögve megteszek pár métert. A jövő nagyszerű lesz, de a jelen még bizonytalan. Fotó is készül, de azt inkább csak baráti körben mutatom az aktuális arc kifejezésem miatt.

SARUSI ISTVÁN
TUDOMÁNYOS ÉS
KULTURÁLIS TÉMÁKAT
FELDOLGOZÓ, SZABADÚSZÓ
FOTÓS, ÚJSÁGÍRÓ

DECATHLON

SPORT. KÖZÖSSÉG.

SPORTTAL A SPORTÉRT!

Ki és be, majd újra, egy egész életen át. Akkor is, ha maratont futunk, és akkor is, ha csak sétálunk.

Mindenféle sporttevékenység egy mély levegővétellel kezdődik, és ezzel is zárul, ezért nem mindegy mennyire tiszta a levegő, amit magunkba szívunk!

Mit tehetünk Mi, hogy tiszta maradjon?
A válasz egyszerű! Sportoljunk!
Menjünk kerékpárral a munkahelyünkre,
rollerrel a suliba, gyalogosan a boltba...

Mozgás! Óvjuk meg a levegőnket!

KEZDJ EL VELÜNK SPORTOLNI!
FELFEDEZŐK NAPJA, 2018. ÁPRILIS 28.

HÉT KÉRDÉS ÉS VÁLASZ AZ ELEKTROMOS MEGHAJTÁSRÓL

Sokszor elegendő egyetlen út az e-Golf vagy az e-up! volánja mögött, hogy azonnal megkedveljük az elektromos autózást. Ennek ellenére az e-mobilitás számos kérdést vet fel. Megválaszoljuk a hét legfontosabbat

1. MILYEN VEZETNI EGY ELEKTROMOS AUTÓT?

Amikor első alkalommal vezetünk e-autót, két meglepetéssel szembesülünk: a kiváló rugalmassággal és a csenddel. Míg a belső égésű motorok teljesítménye a fordulatszámra emelkedik, az elektromos erőforrás esetében már az első má-

sodperctől rendelkezésre áll a teljes forgatónyomaték. A gyakorlatban egy kisebb teljesítményű elektromos autó is gyorsabban reagál a sofőr parancsaira, mint a belső égésű motorral szerelt társai. A motorból pedig rendszerint csak enyhe zümmögést hallunk: az elektromotorok rendkívül csendesek.

2. HOGYAN TERVEZZÜK MEG AZ UTUNKAT?

A felmérések szerint az európai autósok átlagban kevesebb mint 50 kilométert tesznek meg naponta, ami ideális az e-autó számára. De mi van akkor, ha szabadságra megyünk? Az e-Golf vezetői számára a navigációs rendszer, az e-up! esetben pedig a „maps+more” Volkswagen-alkalmazás mutatja meg, hogy útközben hol állnak rendelkezésre töltőállomások. A szükséges kis ki-

térők pedig jól beilleszthetők a programba: amíg az akkumulátor töltődik, kávészünetek, városnézések és túrák tehetik kellemesen változatosabbá az utazást. Az e-mobilitás megváltoztatja szokásainkat, és sok esetben pihentetőbbé teszi a vezetést.

3. HOGYAN MŰKÖDIK A FELTÖLTÉS?

Minden Volkswagen e-autó tartozéka egy 230 voltos lassú töltő, illetve egy töltőkábel a töltőállomáshoz való csatlakoztatáshoz. Mivel az elektromos mobilitás több szabványos rendszerként indult, különböző csatlakozótípusokat találunk. Hagyományos, 230 V-os aljzatról óránként, hozzávetőleg 18-20 km megtételére elegendő energiát tudunk tölteni, ám sok időt takaríthatunk meg a CCS (Combined Charging System) rendszer segítségével: az egyenáramú töltőállomásokon akár percenként 6 km-re elegendő energia tölthető. A két véglet között helyezkedik el a legelterjedtebb, úgynevezett gyorsöltés. Ezek az állomásokon – típustól függően – 1x16, illetve 2x16 amperrel tudunk tölteni, ami már óránként 35, illetve 70 km hatótávhoz elegendő. Az e-Remote szolgáltatás minden Volkswagen modellhez elérhető, és lehetővé teszi az akkumulátor töltési szintjének ellenőrzését okostelefonról vagy számítógépről, a már csatlakoztatott autók esetében pedig a töltési folyamat elindítását vagy leállítását. A nyilvános töltőállomások használata jelenleg ingyenes Magyarországon, zöld rendszámú autóval pedig a parkolás is az.

4. FELSZERELHETŐ OTTHONI TÖLTŐÁLLOMÁS IS?

A saját töltőállomás nemcsak családi házakban lehetséges, de a bérházak mélygarázsában is megoldható a konnektoros töltésnél akár háromszor rövidebb töltési időt biztosító wallbox fali csatlakozódoboz használata. Ezekről a Type 2-es kábellel tölthetjük fel az akkumulátort. Ha a műszaki feltételek adottak, egy képzett szakember a kocsit parkolóhelyénél is felszerelheti a wallboxot.

5. MELYIK E-AUTÓ A MEGFELELŐ SZÁMOMRA?

A feltételek gyakorlatilag ugyanazok, mint bármely más autó kiválasztásánál: egyedül használja, vagy családi autóra van szüksége? Városban vagy hosszabb utakon autózik? Nagyobb legyen vagy inkább kompakt? A Volkswagen e-up! 160 kilométeres hatótávolságával megfelelően gyors és rugalmas a mindennapos városi használathoz. Az e-Golf nagyobb belső teret és 300 km-es hatótávolságot nyújt. A Golf GTE plug-in hibrid kivitelt feltölthető elektromos erőforrással kombinálja a belső égésű motort, akárcsak a családostok körében népszerű Passat GTE és Passat Variant GTE típusok. Mindhárom zöld rendszámú modell hatótávolsága 50 km teljesen elektromos üzemmódban, hibridként pedig 1000 km (szabvány szerint mérve).

6. SPECIÁLIS SZERVIZELÉST IGÉNYEL AZ E-AUTÓ?

Mivel nincs olajszűrő, gyújtógyertya, tengelykapcsoló és kipufogó, az elektromos járművek karbantartási és javítási költségei rendszerint sokkal alacsonyabbak, mint a belső égésű motorokkal szerelt autóké. A kevesebb mozgó alkatrész, az alacsonyabb hőtermelés és a fékenergia hasznosítása lecsökkenti a kopást, ezért a fékbetétek élettartama is hosszabb, az akkumulátoroknak pe-

dig nincs szükségük karbantartásra. Ezzel együtt az elektromos autókat is rendszeresen ellenőrizni kell, és csakis megfelelően képzett szakemberekkel rendelkező szervizben!

7. MIÉRT AZ E-AUTÓKÉ A JÖVŐ?

Nemcsak a korlátozott olajtartalékok miatt, vagy mert egyes országokban már bevezették a zéró emissziós autózást ösztönző törvényeket, de azért is, mert a technika gyors ütemű fejlődésével még meggyőzőbb érvekké válnak az elektromos autózás egyéb előnyei: a gyorsulás, az energiahatékonyság és a csendes működés. Az elektromos meghajtás tökéletesen illeszkedik a jövőbeli digitális elképzelésekhez, így az okosvárosokhoz és az önzetű autókhoz is. Az akkumulátorok kapacitása jelentősen növekedik majd a következő években, ennek köszönhetően pedig sok autós számára minden helyzetben az e-autó lesz a legelőnyösebb közlekedési eszköz.

Forrás: Volkswagen Magazin / Hamu és Gyémánt Magazin kiadó

www.volkswagen.hu

Volkswagen

CSATLAKOZÓK

Schuko konnektor: az e-autó hagyományos, otthoni konnektorról is feltölthető. A tartozékként kapott töltőn beállítható a kívánt teljesítmény, így nem terheljük túl az otthoni hálózatot.

Type 2-es csatlakozó: a háromfázisú csatlakozó jelenleg a legelterjedtebb gyorsöltő Európában, ezt használják a Volkswagen elektromos modelljei is.

CCS-rendszer: a legelterjedtebb villámtöltő, amely a töltési folyamat szignifikánsan lerövidíthető. Ezek a töltők már egyenáramot állítanak elő, és nem az autóba épített töltőt használják.

A MAGYAR TRÓN KÉTES ÉLETŰ VÁROMÁNYOSA

ORLÉANS-I LAJOS, A CAPETINGEK CASANOVÁJA

▷ SZÖVEG ÉS FÉNYKÉP: TINER TIBOR

1407 késő őszen nem minden-napi gyilkosság híre tartotta láb-ban a párizsiakat. A belváros szí-
vében található, szűk Impasse
des Arbalétriers (Íjászok [zsák]ut-
cája) és a – hajnalig nyitva tartó
üzletei miatt napjainkban is ked-
velt – Rue des Francs-Bourgeois
sarkán november 23-án éjjel le-
rángatták lováról, és brutálisan
megölték a 35 éves Orléans-i La-
jos herceget, V. Károly francia
király ifjabbik fiát, az akkor ép-
pen uralkodó VI. (Őrütl) Károly
öccsét

A herceg éppen hazatérőben volt
a közeli Hôtel Barbette-ből, ahol
sógornőjét, Bajor Izabella királynét
látogatta meg. Valószínűleg rész-
vétét fejezhette ki Izabellának,
aki két héttel korábban szülte
meg 12. gyermekét, az egy napig
sem élt Fülöp herceget. (Rossz
nyelvek szerint viszont az elhunyt
újszülött valódi apja nem az ad-
digra már egyre inkább elboruló
elméjű király, hanem maga a her-
ceg volt...)

KÉPES ISMERTETŐ

A GYILKOSSÁGOT BEMUTATÓ KÖZÉPKORI
MINIATÚRA. A HERCEG OLYAN GÖRCSÖSEN
SZORÍTOTTA A KANTÁRSZÁRAT, HOGY
TÁMADÓI CSAK JOBB KEZÉNEK LEVÁGÁSA
UTÁN VOLTAK KÉPESEK A FÖLDRE RÁNTANI.
A HERCEG LEVÁGOTT KEZE A FEJE MELLETT
HEVER

A TETTHELY

ORLÉANS-I LAJOS MEGGYILKOLÁSÁNAK
HELYSZÍNE, A L'IMPASSE DES ARBALÉTRIERS
A ZSÁKUTCA VÉGÉBŐL FÉNYKÉPEZVE

ILYENNEK LÁTTÁK...

ÍGY FESTETT AZ IFJÚ HERCEG ALAKJA A NAGY FRANCIA FORRADALOM IDEJÉN LEROMBOLT PÁRIZSI
CÉLESTINE-KOLOSTOR KÁPOLNÁJÁNAK 16. SZÁZADI FRESKÓJÁN. 13 ÉVESEN MAGYARORSZÁG
KIRÁLYÁNAK TEKINTETTE MAGÁT

A CÉL: A MAGYAR TRÓN

Orléans-i Lajos személye számunkra
azért érdekes, mert ő volt a
Capeting-dinasztia egyetlen kép-
viselője, akinek két ízben is lehe-
tősége nyílt a magyar uralkodói
családba történő beházasodásra,
ezáltal Szent István trónjának meg-
szerzésére. A Nápolyi Királyságra
való jogáról soha le nem mondó
I. (Nagy) Lajos királyunk ugyanis
1373-ban elfogadta XI. Gergely
pápa ajánlatát, hogy egyik
leányát Nápoly trónjára
segíti, ha összeházasítja
Orléans-i Lajos herceggel.
Nagy Lajos a legidősebb
leányát, Katalint szánta a
hercegnek, aki a magyar
és a nápolyi koronán kí-
vül jogot formált a Pro-
vence-i Hercegségre is. 1374 augusz-
tusában meg is történt az eljegyzés
a kétéves Lajos és a négyéves Katalin
között. A szerződésben az is benne
volt, hogy Katalin halála esetén a
jegyeséget annak idősebb húga,
Mária örökli (ez be is következett,
Katalin nyolc évesen elhunyt).

V. Károly és Nagy Lajos közös
terve azonban nem válhatott valóra,

mivel a XI. Gergely halála miatt
1378-ban szükségessé vált pápa-
választás kérdésében a magyar és a
francia király homlokegyenest eltérő
álláspontot képviselt (előbbi a római
VI. Orbánt, utóbbi az avignoni
VII. Kelemen francia ellenpápát
támogatta). A politikai érdekek
különváltak, így egyik uralkodó
sem szorgalmazta többé a dinasz-
tikus házassági tervet.

**Az akkor 13 éves herceg a követek
visszatérése után jó ideig úgy írta alá a
hivatalos iratokat, hogy „Franciaországi
Lajos, Magyarország királya”.**

Nem mondott le viszont erről
Erzsébet magyar királyné, aki meg-
özvegyülése (1382: Nagy Lajos ha-
lála) után nem szívesen látta volna
Mária férjeként a közben szintén
dinasztikus okok miatt kiválasztott
Luxemburgi Zsigmond királyi her-
ceget (IV. Károly német-római csá-
szár fiát).

A lánya mellett régensként ural-

kodó Erzsébet nem ismerte el Zsig-
mond és Mária jegyeségét, ezért
VII. Kelemen pápa hozzájárulásával
felbonttatta azt, és 1384 tavaszán
megegyezett VI. Károly francia ki-
rályal (az 1380-ban elhunyt
V. Károly fiával) az eredeti terv
felélesztéséről: Lajos és Mária össze-
házasításáról. Zsigmond viszont
menekülni kényszerült az országból
bátyjához, IV. Vencel német és

cseh királyhoz. Így az
utolsó akadály is elhárult
az Erzsébet tervezte frigy
elől, amely 1385 áprili-
sában valósult meg, ám
a vőlegényt csak követei
képviselték. Orléans-i La-
jos így – legalábbis papí-
ron – Mária első férje
lett. Az akkor 13 éves herceg a kö-
vetek visszatérése után jó ideig úgy
írta alá a hivatalos iratokat, hogy
„Franciaországi Lajos, Magyarország
királya”.

A francia herceget június végén
150 lovagból álló, díszes küldöttség
indult Párizsba. Hetekkel később
az újdonsült férj el is indult Ma-
gyarországra, de az utazás meghiúsult.

Megtudta, hogy a Francia Királysággal ellenséges Velencei Köztársaság nem fogja szavatolni a flottája által uralt Adriai-tengeren a herceget és kíséretét szállító francia hajók biztonságát. Másrészt értesült arról, hogy időközben a Mária házasságát el nem ismerő Zsigmond hadsereggel tért vissza Magyarországra, s Budára érkezve kikényszerítette Máriával a házasságkötést! A hírre a francia herceg felbontottnak tekintette Máriával kötött frigyét, és végleg lemondott a magyar trónról, így Erzsébet anyakirályné álmai sem válhattak valóra.

MESSZE A DICSŐSÉGTŐL

Érdeemes utánagondolni, hogy vajon milyen magyar király lett volna az 1385-ben még csupán 13 éves Orléans-i Lajosból? Lajost ugyanis

fokozatosan elborult, s kíméletlen harc indult a trónért – előbb közte és nagybátyjai, majd azok halála után Lajos és unokatestvérei között.

Lajos, részegen a bálterembe lépve, a fáklyájával hozzáért az egyik táncos jelmezéhez, ami a mellette táncolókéval – közöttük a királyéval – együtt azonnal lángba borult.

erőszakos, botrányairól elhíresült, végtelenül pazarló és hatalomvágyó királyi sarjként írják le. 20 éves volt, amikor bátyja, a király elméje

Életét végig súlyos botrányok kísérték. Az egyik leghírhedtebb epizód 1393 januárjában történt. Izabella királyné egyik udvarhölgyének közlegő menyegzője alkalmából ún. „vadak bálját” rendezett. A táncolók csupa gyűlékony anyagból (szurkos vászonra ragasztott toll, állati szőr stb.) készült állatjelmezt viseltek, ezért az örök fokozottan ügyeltek, hogy a báltermet bevilágító fáklyák és gyertyák biztonságos távolságra legyenek tőlük. Ám Lajos, részegen a bálterembe lépve, a fáklyájával hozzáért az egyik táncos jelmezéhez, ami a mellette táncolókéval – közöttük a királyéval – együtt azonnal lángba borult. VI. Károly égő testét nagynénje rögtön egy palástba burkolta, így a király súlyos égési sérülések árán, de megmenekült a tűzhaláltól, ám a körülötte táncolók közül négyen megégették.

Orléans-i Lajos fékezhetetlen nőbolond is volt, aki csapodárságával nemcsak saját rokonait és alattvalóit botránkoztatta meg, de számos új ellenséget is szerzett magának. Bár főúri körökben bocsánatos bűnnek számított a szeretőtartás, Lajos viselkedése már túllépett minden határon. Az udvari pletykákban emiatt csak „a csödör” néven emlegették.

Orléans-i Lajos fékezhetetlen nőbolond is volt, aki csapodárságával nemcsak saját rokonait és alattvalóit botránkoztatta meg, de számos új ellenséget is szerzett magának. Bár főúri körökben bocsánatos bűnnek számított a szeretőtartás, Lajos viselkedése már túllépett minden határon. Az udvari pletykákban emiatt csak „a csödör” néven emlegették.

ÉGŐ TÁNCOSOK A „VADAK BÁLJÁN”

A FÁKLYÁT GYÚJTATÓ LAJOS MAJDNEM A KIRÁLY HALÁLÁT OKOZTA. A JELENETET MEGŐRÖKÍTŐ 15. SZÁZADI MINIATÚRA JOBB SZÉLÉN A BALJÁBAN ÉGŐ FÁKLYÁT TARTÓ LAJOS, KÖZÉPTAJON AZ ÉGŐ KIRÁLYT KÉK PALÁSTBA BURKOLÓ HERCEGNÉ LÁTHATÓ, MIKÖZBEN AZ ELŐTÉRBEN A SZOLGÁK EGY BORRAL TELI DÉZSÁBÓL LOCSOLÁSSAL PRÓBÁLJÁK OLTANI A LÁNGOLÓ RUHÁJÚ TÁNCOSOKAT

EUGÈNE DELACROIX, 1826: ORLÉANS HERCEGE BEMUTATJA SZERETŐJÉT
A LEGENDÁS NŐFALÓ HERCEG ALAKJA DELACROIX KÉPZELETÉT IS MEGRAGADTA. EZ IHLETTE E KÉPÉT, AMELYEN LAJOST, A GÁTLÁSTALAN CSÁBÍTÓT ÁBRÁZOLJA

Ám a hercegnek még ez sem volt elég. Udvari festőjével minden egyes „meghódított” nőről portrét készíttetett, s ezek a képek idővel palotájában már egy egész termet megtöltöttek. A roppant hiú és hódításaira büszke Lajos előkelő vendégeinek kérkedve mutogatta gyűjteményét, amelynek darabjai között számos úrihölgy portréja is megtalálható volt. A legenda szerint a herceg egyik unokatestvére, Félelemnélküli János burgundiai herceg – a történeti források alapján ő ölette meg Lajost 1407-ben – a képek között döbbenetesen fedezte fel felesége portréját is...

SZOBORKÉNT DICSŐSÉGES

ORLÉANS-I LAJOS LOVAS SZOBRA PIERREFONDS VÁRKASTÉLYÁNAK BELSŐ UDVARÁN. NEVE NEM SZEREPEL A FRANCIA TÖRTÉNELEM DICSŐ ALAKJAI KÖZÖTT

TINER TIBOR
KÖZGAZDÁSZ-GEOGRÁFUS,
A MAGYAR KÖTÖDÉSŰ EURÓPAI
EMLEKHELYEK, KULTURÁLIS
ÉRTÉKEK RAJONGÓJA

A TERMÉKENYSÉG HÓNAPJA

SZÖVEG: RÁZSI ANDRÁS

Május Maia görög isten római megfelelőjéről kapta a nevét, aki a mitológiában a termékenységért felelt. Nem is kérdés, ha egy hónapnak ő lehet a névadója, akkor az csak a május lesz. Bár a természet márciusban kezdi bontogatni szárnyait, és áprilisban válik zölddé az addig barna látóhatár, de a legszínesebb hónapunk a május – igen sok tekintetben. Rögtön a munka ünnepével indul, ami itthon természetesen munkaszüneti nappal jár együtt, de ebben a hónapban van a Sajtószabadság, az Esélyegyenlőség és a Madarak és Fák Napja is. A felsorolást még sokáig lehetne folytatni, mert számos jeles napnak lett gazdája e szép hónap, ami érthető, hisz ilyenkor az esetek nagy többségében már az

időjárás is alkalmas a szabadtéri rendezvényekre.

Van egy mondás, miszerint meleg májust esős június követ. Ennek vizsgálatok nyomában érdemes megjegyezni, hogy a melegebb félévben a megfigyelések

*„Ilyenkor, május végén, másként szól a dal
Akármilyen hangos, senkit sem zavar”
(Vörös István)*

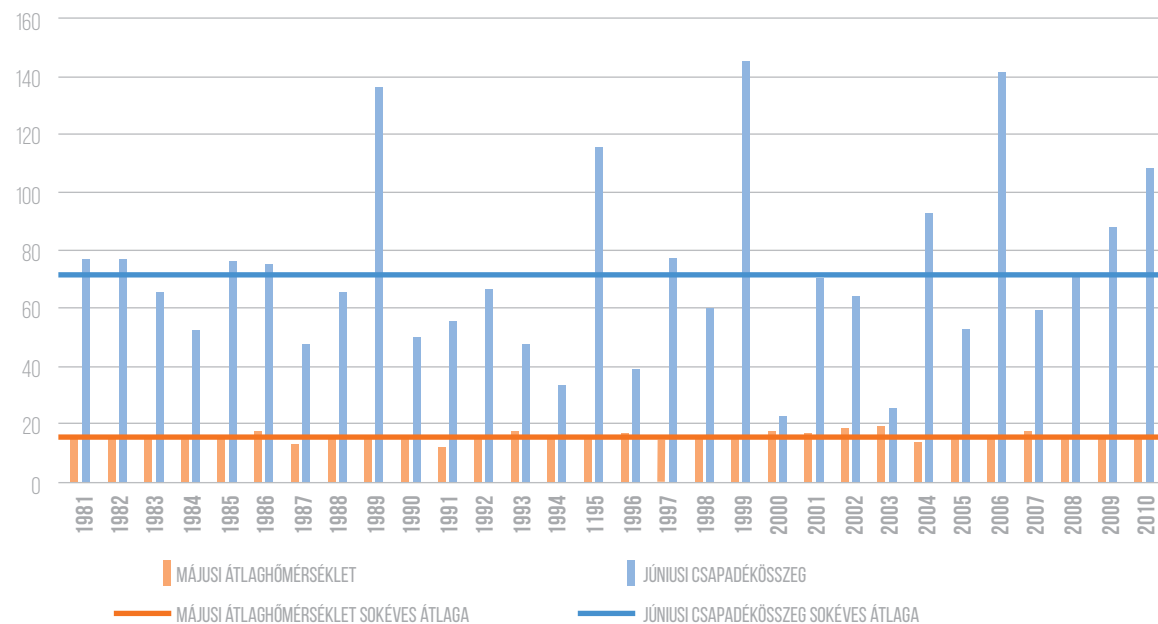
erősebben koncentrálnak a csapadékhullásra, mint a téli hónapokban. Ez teljesen érthető, hiszen a várható termés minősége és mennyisége nagyban függ a le hulló csapadéktól. Ugyanakkor a májusi hőmérsékletet és a júniusi csapadékot összevetve azt látjuk, hogy a „megfigyelést” inkább csak a remény sugallta. Az elmúlt 30 évben nem igazán tapasztalható, hogy az átlagosnál melegebb má-

jusokat csapadékos június követte volna, sőt, pontosan a fordítottja igaz! Ha meleg volt a tavasz utolsó hónapja, az esetek nagy többségében szárazabb lett a nyár eleje, és az is látszik, hogy ha kiugróan csapadékos volt a június, azt általában az átlagosnál hűvösebb május előzte meg. Ugyanakkor a vizsgált időszak túlnyomó részén véletlenül sem volt következetes a két hónap hőmérsékletének és csapadékanak viszonya.

Ám alakuljon bárhogya is a következő két hónap, nekem a május a kedvencem...

RÁZSI ANDRÁS
METEOROLÓGUS,
AZ ESZTERHÁZY KÁROLY
EGYETEM FIZIKA
ÉS ÉLELMISZERFIZIKA
TANSZÉKÉNEK OKTATÓJA

HOTEL BERGHOF TAUPLITZALM NYÁRI SALZKAMMERGUT-PROGRAM

Töltse el néhány napot Ausztria közkedvelt Salzkammergut régiójában! Fedezze fel az Osztrák-Alpok csodáit nyáron!

Ajánlott úti célok:

- A csodaszép Hallstatt a híres csontkamrával,
- Altaussee sóbánya, Európa kincsesháza a II. világháború idején,
- Bad Ischl, a császárváros, ahol Lehar Ferencünk is élt és alkotott élete nagy részében,
- St. Wolfgang a gyönyörű Wolfgangsee partján, Ausztria egyik legszebb templomával,
- Dachstein jég- és mamutbarlang az Alpok egyik legjelentősebb természeti képződménye.

5 éjszaka, 4 napos Sommerclou-nyári kártyával

Ár: 260 € / fő

- Szállás a Hotel Berghof *** szállodában Tauplitzalmon
- 5 éjszaka félpanzióval (büféasztalos reggeli, 3 fogásos vacsora, salátahárral)
- 4 napra szóló Sommerclou-kártya, amely belépést biztosít a környéken 15 különféle kirándulóhelyre
- Szaunahasználat a házban
- Ingyenes parkolás a szálloda előtt

Bővebb információ: Tömösvári László, igazgató
Telefon: +43-3688-2325 • Mobil: +43-664-385-9773
Hotel Berghof Tauplitzalm • Tauplitzalm 19. 8982 Tauplitz

Honlap: www.berghof-tauplitz.at
E-mail: info@berghof-tauplitz.at

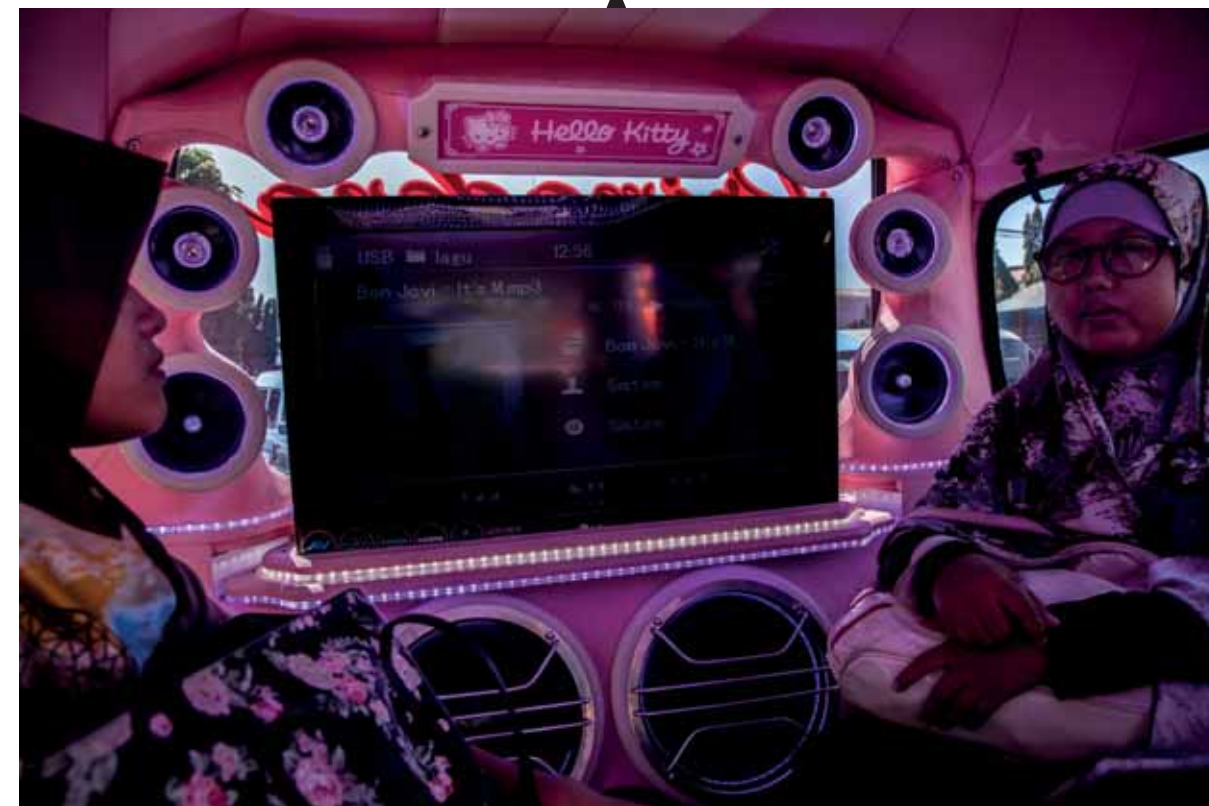

◀ „MOZGÓ DISZKÓK”

HAJNALTÓL KÉSŐ ESTIG SZOLGÁLJÁK AZ 1 MILLIÓS PADANGI LAKOSSÁGOT. A SOFŐRÖK VEZETÉS KÖZBEN – A TUNINGBUSZOK EREJÉT FITOGTATVA – ELŐSZERETTEL NYOMJÁK TÖVIG A GÁZPEDÁLT

KÉZMŰVESTERMÉK

A JÓ ÜZLETI VÉNAVAL MEGÁLDOTT ANGKOT-TULAJDONOSOK PRECÍZEN ÉS LÉNYEGLÁTÓAN NYÚLNAK A JÁRMŰVEKHEZ, HOGY IKONIKUS ÉS FŐKÉNT UTAZÁSRA CSÁBÍTÓ TERMÉKET HOZZANAK LÉTRE

ANGKOT PADANG

SZÖVEG ÉS FÉNYKÉP: POLGÁR ANDRÁS

Padang Nyugat-Szumátra indiai-óceán-parti városa. Errefelé él a minangkabau etnikai csoport, mely 6 millió fős számával Földünk legnépesebb anyai jogú társadalmá. Náluk a vőlegény veszi fel a menyasszony nevét, és a családi vagyont is a lányok öröklik. Ám Padang nemcsak matriarchális társadalmi berendezkedéséről ismert

A város védjegye a Masakan Padang, azaz a padangi konyha is, melyet a gazdag fűszerezettség mellett az tesz különlegessé, hogy az éttermekben a felszolgáló kis tálkákban kihozza a teljes menüt. Ebből aztán étvágyunk szerint váltogathatunk.

Ám még mielőtt azt gondolnánk, hogy itt minden „fodítva működik”, tegyük hozzá: igen,

bal oldalon közlekednek! És ha már utazás: a városkép alapvető része az utcákat ezernyi színnel megtöltő tuningkibuszok, az angkotok tömege is.

A közlekedés személyek és áruk szállítását különböző műszaki eszközökkel végző gazdasági, szolgáltatótevékenység. A közlekedést használók célja, hogy minél rövidebb idő alatt eljussanak A pontból

B pontba. Ám, ha nem mi iránítjuk a járművet, miért ne tehetnénk ezt szórakozva?! – tették fel a kérdést a padangi angkotok tulajdonosai, akik ugyan nem találtak fel új járművet, ám modernizáltak és trendivé tettek egy tömegközlekedési formát. Indonéziában (is) elterjedt gyakorlat a városi buszok mellett magánvállalkozásban adott útvonalon kisbuszos járatot indítani. A számozott kisbuszok akár 10-12 főt is szállítanak. A társulat nyilván útközben változik, hiszen bárki le- és felszállhat, ahol éppen csak akar. E flexibilitás a szolgáltatás vonzereje: nincsenek megállói, mint a hivatalos buszok-

nak, de fix tarifával eljuttat a célunkhoz. Tekinthejtük egyfajta „nagyközösségi taxinak”.

A padangi autótulajdonosokat mélységesen zavarta az üzletük sikerességét meghatározó verda puritánsága, mely azonban épp a biznissz kihívásai miatt jött létre: az angkotot rendszerint egy kisbusz átszerelésével alakítják ki. Az üléseket kivesszik, és „fapadossá” formálják, hogy még több utas férjen el. A jármű bal

A DIZÁJN AZ ELSŐDLEGES

A SOFŐRNEK NEM IS FELTÉTLENÜL KELL KILÁTNI A SZÉLVÉDŐN, HISZEN A NAPI RUTINNAK KÖSZÖNHETŐEN AKÁR VAKON IS VEZETHET. AZ UTAS MEG MINEK AGGÓDJON A KIÉLEZETT FORGALMI HELYZETEK LÁTTÁN!...

NINCS EGYFORMA

NÉHÁNY A SOK SZÁZBÓL: ANGKOTOK VÁRAKOZNAK PARKOLÓHELYÜKÖN EGY KÖZLEKEDÉSI CSOMÓPONTBAN

BENNE A KORBAN, CÉLTUDATOSAN

AZ IDŐSEK SZERETNÉNEK MINÉL GYORSABBAN ELJUTNI ÚTI CÉLJUKHOZ, A FIATALOK AZONBAN KÉPESEK KEDVENC AUTÓJUK MEGÉRKEZÉSÉIG VÁRNI. A PREFERÁLT EGYED GYAKRAN AZ UTAZÓKÖZÖNSÉG EMBLÉMÁJA IS

oldalán ajtó nélküli nyílást vágnak, hogy minél kevesebb időt veszítsenek a ki- és beszállással – és egyúttal a folyamatos szellőzés is megoldott.

A látványos összkép létrejöttét a kemény piaci körülmények inspirálták. A tulajok versengésbe kezdtek az utasokért, egy kis pluszszolgáltatást adva a menethez. A célcsoport pedig nemcsak a fiatalok! Az elsőre marketing-szeszélynek tűnő megmértetésből divat lett: a kocsikat kívül-belül tuningolják – optikailag és részben műszakilag is!

Az angkotok szórakoztatóközpontokká váltak: tévé, hifi, hangszórók kerültek beléjük, kívülről pedig rikító festést és matricákat kaptak. A felszereltség csak a befektett pénzen, illetve a gazda ízlésén, önkifejezésén múlik.

Az utasokat mindenesetre egy-két fogódzó azért segíti a választásban: a kasztni színe és az angkot száma, hogy már messziről kiderüljön, melyik útvonalon közlekedik...

POLGÁR ANDRÁS
VÁROSEPÍTÉS,
FOTOGÁFUS
ÉS MULTIMÉDIA-KÉSZÍTŐ

[HTTP://WWW.ADRASPOLGARPHOTOS.COM](http://www.andraspolgarphotos.com)

ÁZSIAI ÍZELÍTŐ

KÍNÁBAN JÁRVA PRÓBÁLJA KI
AZ OVATION OF THE SEAS®
OKOSHAJÓ NYÚJTOTTA KÜLÖNLEGES
ÉLMÉNYEKET!

5-7 ÉJSZAKÁS HAJÓUTAK TIANJINBŐL

Ovation of the Seas®

Tianjin (Kína) – Nagaszaki (Japán) – Shimonoseki (Japán) – Tianjin (Kína) vagy
Tianjin (Kína) – Fukuoka (Japán) – Sakaiminato (Japán) – Kyoto/Maizuru (Japán) – Tianjin (Kína)

Indulási időpont: 2018. július 5-től október 1-ig.
Ár: **619 EUR-tól** / fő + kikötői illeték

www.rccl.hu

További információ: Tengerjáró Kft.
Tel.: 36-1/235 0402 e-mail: info@rccl.hu

Az árak a szabad kapacitások függvényében érvényesek és kétágyas, belső kabinban történő elhelyezésre vonatkoznak. A hajóút ára tartalmazza: elhelyezést a kiválasztott kabinban, a hajón a teljes ellátást és az alapítalokat (víz, gőpi üdítők), a szórakoztató és sportlétesítmények használatát. A hajóút ára nem tartalmazza: a kikötőbe jutás költségét; az étvétel borrávalót; a személyes kötbereket (telefon, maszk, stb.), valamint a parti kirándulásokat.

További információk:
www.also-ausztria.info
www.wieneralpen.at/hu

A SCHNEEBERG, RAX ÉS WECHSEL HEGYI HÜTTÉI

Vendégszerető és kényelmes hűtték a Wiener Alpenbogen mentén, kitűnő szolgáltatásokkal

A hívogató hegyi hűttékben kiváltképp kellemes a pihenés a túra végén, ahonnan csodálatos kilátás tárul elénk a Wiener Alpenbogen vonulatára. Itt szívesen elüldögél az ember hosszabban is, miközben egy helyi finomságnak köszönhetően erőt gyűjt és élvezi Alsó-Ausztria csodás hegyvilágát.

Kitüntetett hűtték

A vendégszeretet a Wiener Alpenbogen hegyi hűttéiben elsőbbséget élvez. Kimagasló szolgáltatásokat és minőséget biztosít pl. a Naturfreundehaus Knofeleben a Gahnson, a Habsburghaus a Raxon, az Otthaus a Rax-fennsíkon vagy a Rax-Alm Berggasthof a Rax

felvonó hegyi állomásánál. A Neue Seehütte akár a Preiner Wandklettersteigon keresztül is elérhető. A Wechsel hegységében a rusztikus Herrgottschnitzer-Haus a kirándulók egyik legkedveltebb úti célja csakúgy, mint a Wetterkoglerhaus a Hochwechsel csúcsánál.

© WIENER ALPEN/FLORIAN LIERZER

© WIENER ALPEN/FLORIAN LIERZER

AHOL A LÁTVÁNY MINDENKIT INSPIRÁL BÉCSI ALPOK ALSÓ-AUSZTRIÁBAN

© WIENER ALPEN/FLORIAN LIERZER

A Bécsi Alpok mindig is az ösztönző pihenés helyszíne volt. Ahol egykoron költők és nagy gondolkodók leltek ihletre, ott manapság a természet adta szabadság és grandiózus kilátás vár a látogatókra. Mindegy, hogy egy kis vidéki pihenésre vagy zöld környezetre vágyunk-e, a városból hamar eljutunk a Keleti-Alpok első hegycsúcsaihoz. Bécstől alig egy óra az út autóval vagy vonattal.

ÚTON A WIENER ALPENBOGEN TÚRAÚTVONALON

A Bécsi Alpok vidéke mintha az Alpok nagy európai vonulatának hasonmása lenne. Keleten a Bucklige Welt lágyan hullámos domb-sága emelkedik ki a Bécsújhely-medencéből, mely délen a Wechsel havasi legelőin át egészen a Semmering hágójáig kapaszkodik fel, aztán a Rax impozáns vonulatával eléri a vidék egyik meghatározó hegycsúcsát, majd nyugaton a monumentális Schneebergen húzódik végig, míg végül a Hohe Wand hosszú fennsíkjaival ívesen ismét alábukik a völgybe.

E vidéken vezet a 300 km-es Wiener Alpenbogen túraútvonal. Az út mentén mindenképp fel-emelő kilátást és lenyűgöző panorámát találunk. A számos kilátópontnak köszönhetően a Bécsi Alpokat a „látványok paradicsomának” is hívják.

A túrautak kiindulópontjánál tájékoztatóablak informálnak az útvonalról és a kirándulás úti céljáról. Ahol nem lehet ellenállni a kilátásnak és érdemes megpihenni, ott a „Bécs Alpok Viewer”, egy tükros látcső segítségével új pers-

pektívából nyerhetünk betekintést a vidék hegyvilágába. Az ingyenes Wiener Alpen App, vagyis a Bécsi Alpok alkalmazás pedig megkönnyíti a túratervezést és a tájékozódást, hiszen útvonalokról, úti célokról, vendéglőkről és szálláslehetőségekről is tájékoztat.

Puchberg am Schneeberg és Kirchberg am Wechsel minősített túrafalvai, illetve tíz kitűnő túraszállásadó, közöttük a Naturfreundehaus a Knoelebenen, kiváló szolgáltatásokat kínálnak a túrázók számára.

© WIENER ALPEN/MARTIN FÜLÖP

A TARTOMÁNY ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ TÁMOGATÁSÁVAL

A vidéki életér
fejlesztését előmozdító
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap:
Európa ezáltal
fektet a vidékbe

„Vénnek nem jó e táj. Az ifjak itt
egymás nyakán, a fán a madarak
– halandó népség – zengik dalaik...”
W. B. Yeats: Hajózás Byzantiumba (részlet)
(Jékely Zoltán fordítása)

▷ SZÖVEG: FELKAI PÉTER

CAMINO- LÁTLELET

DIAGNÓZIS: FÁJDALMAS ZARÁNDOKLAT

A 2007-ben bemutatott, nagy port felvert film címe (Nem vénnek való vidék) jár az ember fejében, miközben a Szent Jakab-utat, közismert nevén az El Caminót járja. Magányról persze szó sincs: ma már évente több mint kétszázezer ember gyalogol végig a közel 800 kilométeres zarándokösvényen; kit a spirituális élmény utáni vágy, kit a vallásos fogadalom, másokat a teljesítménytúrázás kihívása ösztönöz indulásra. Nem mindenki tudja ugyanakkor, mire vállalkozik...

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

János evangélista testvére, Jakab holttestének maradványait a 9. században egy szegény pásztor találta meg Galícia földjén, ahová a legenda szerint a Szentföldről egy angyal vezette csónak hozta, és tanítványai itt temették el. II. Alfonsz, Asztúria akkori királya egy kis kápolnát építtetett a sír fölé, és az apostolt Spanyolország védőszentjévé nyilvánította. A kápolna hamarosan nagy forgalmú zarándokhellyé vált. 1078-ban kezdték építeni a mai katedrális elődjét Santiago de Compostelában, ami akkor már Róma és Jeruzsálem méltó vetélytársa volt.

II. Callixtus pápa 1122-ben elrendelte, hogy minden olyan esztendő, amelyben Szent Jakab vértanúságának ünnepe (július 25.) vasárnapra esik, legyen szentév. A teljes búcsút mindazok elnyerhetik, akik a szentév során meglátogatják a santiagoói katedrálisban az apostol sírját, és ott a pápa szándékára imádkoznak egy hiszekegyet és egy miatyánkot, elvégzik a gyónást (ezt a búcsú elnyerése előtt és után 14 nappal is megtehetik), majd áldozáshoz járulnak. A teljes búcsút az elhunytakért is fel lehet ajánlani. A jubileumi évben Santiago de Compostelában lehetőség van egy, a korábban tett fogadalom alóli felmentésre vagy a fogadalom méltányos megváltoztatására is.

A ZARÁNDOKÚT VÉGCÉLJA

SANTIAGO DE COMPOSTELA KATEDRÁLISA SZENT JAKAB APOSTOL, JÉZUS EGYIK TANÍTVÁNYÁNAK SÍRJA FELETT ÉPÜLT A 11. SZÁZADBAN. AZ APOSTOL MARADVÁNYAIT CSAK A 9. SZÁZADBAN FEDEZTÉK FEL, EGY KÜLÖN CSILLAG JELEZTE A HELYET PELAGIUSNAK, A REMETE- PÁSZTORNAK. INNEN ERED A HELY NEVE IS: „CAMPUS STELLAE”, AZAZ A CSILLAG TERÜLETE LATIN NYELVEN

A teljes búcsút mindazok elnyerhetik, akik a szentév során meglátogatják a santiagoói katedrálisban az apostol sírját, és ott a pápa szándékára imádkoznak egy hiszekegyet és egy miatyánkot, elvégzik a gyónást, majd áldozáshoz járulnak.

▲ NINCS TOVÁBBI!

RÉZBAKANCS A TENGER FÖLÉ MAGASODÓ SZIKLÁKON: AZ AKARAT ÉS A GYŐZELEM, DE A SZENVEDÉS JELKÉPE IS (KEZDŐ OLDALPÁR)

▲ UTOLSÓ FELVONÁS: A KATEDRÁLISBA LÉPÉS

A HÍVÓK SZÁMÁRA EZ JELENTI ÚTJUK VÉGÉT. BENT, A KÁPRÁZATOSAN TÚLDÍSZÍTETT OLTÁR ARANNYAL, DRÁGAKÖVEKKEL ÉKES SZENT JAKAB-SZOBRA MÖGÖTT LÉVŐ LÉPCSŐN FELMENVE, A SZOBROT ÁTÖLELVÉ A ZARÁNDOKLAT SPIRITUÁLIS RÉSZÉ VÉGÉT ÉR – FELTÉVE, HOGY A ZARÁNDOK MEGLÁTOGATJA A KRIPTÁBAN ELHELYEZETT, SZENT JAKAB MARADVÁNYAIT REJTŐ EZÜSTURNÁT, ÉS MEGHALLGAT EGY MISÉT IS

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

A Szent Jakab sírjához vezető legismertebb zarándokútvonal, a „Camino Francés” áttekintő térképe és magassági metszete Európa legtávolabbi pontjából induló útvonalak közül ez a legnépszerűbb. Folytatása az egykori ismert világ végénél, a beszédes nevű Finisterre (Fisterra) falunál éri el az Atlanti-óceánt

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

ÁHÍTAT VAGY TÖMEGSPORT?

A Santiago de Compostelában székelő zarándokiroda adatai szerint naponta átlagosan 1500 zarándok lép a 2016-ban világörökségnek nyilvánított „Út”-ra – nagyjából ugyanannyi férfi, mint nő –, és akkor még nem vették figyelembe a náluk nem regisztrált túrázókat – ők a becslés szerint az összlétszám 30%-át teszik ki. Legtöbbjük gyalogosan teszi meg a Roncesvalles és Santiago de Compostela közötti 790 kilométert. Számuk évről évre nő, és ez különösen igaz a nem spirituális okból útrakelőkre.

Ahogy a zarándoklat is az utazás egyik formája, úgy akár a nyári vakációra is tekinthetünk egyfajta zarándoklatként: egy jó esetben évente ismétlődő, a megszokott – társadalmi, egzisztenciális és morális – környezetből való rituális kiszakadásként. A kulturális turistát a híres műemlékekhez vagy műalkotásokhoz – amilyen pl. az Eiffel-torony vagy a Mona Lisa – való eljutás vágya teszi egyfajta zarándokká. Nehéz éles határt húzni a spirituális vagy vallási célból útnak indulók és a több száz kilométert pusztán sportolás vagy egészségmegőrzés céljából vállalók között – már csak azért is, mert a legtöbb zarándok motívációja nem fekete vagy fehér.

A teljesítménytúrártól már a szokatlanul hosszú útvonal is megkülönbözteti a Caminót, csakúgy, mint az, hogy itt gyakorta alapvető szempont a lelki élmény utáni sóvárgás. Ennek persze némiképp ellentmond, hogy a nem lelki indítatásból útrakelők száma folyamatosan nő, mindinkább tömegsport jelleggel kölcsönözve a

A ZARÁNDOKÚT JELKÉPEI

A KLASSZIKUS, FA ZARÁNDOKBOT ÉS A SZENT JAKAB-FÉSÜSKAGYLÓ, RAJTA A JAKAB-KERESZT. A KAGYLÓ SZT. JAKAB EGYIK CSODATÉTELÉRE, A KARD FORMÁJÚ KERESZT PEDIG KATONAI HŐSTETTEIRE UTAL. A KARD MARKOLATÁN A LILJOMOK AZ APOSTOL HÜSÉGÉT ÉS MORÁLIS TARTÁSÁT JELZIK. NAPJAINKBAN A ZARÁNDOKOK ÉS A ZARÁNDOKÚT MEGKÜLÖNBÖZTETŐ JELZÉSE

Nehéz éles határt húzni a spirituális vagy vallási célból útnak indulók és a több száz kilométert pusztán sportolás vagy egészségmegőrzés céljából vállalók között.

Annyi bizonyos, hogy a nagy menetet követően azok is lelki megtisztulásról beszélnek, akik az elején „csak” kirándulásként tekintettek az Útra.

FOTÓ: GUILLERMO PIS GONZALEZ (SHUTTERSTOCK)

FOTÓ: TANJALA GICA (SHUTTERSTOCK)

IGAZOLT TÁVOLSÁG

A ZARÁNDOKBIZONYÍTVÁNY MEGSZERZÉSÉNEK FELTÉTELE, HOGY GYALOG VAGY LÓHÁTON ÖSSZESEN MINIMUM 100 KM-T, BICIKLIN LEGALÁBB 200 KILOMÉTERT TEGYEN MEG A ZARÁNDOK. A MEGTETT TÁVOT BEÜTÖTT PECSÉTEK IGAZOLJÁK

Caminónak. Annyi azonban bizonyos, hogy a nagy menetet követően azok is lelki megtisztulásról beszélnek, akik az elején „csak” kirándulásként tekintettek az Útra.

Nem mellékesen a kiszolgáló infrastruktúra itt is felzárkózik az utazási iparág követelményeihez: a zarándokutat éppúgy kísérik a vendéglátósok, emléktárgyárusok, mint a középkorban. Csak a spanyol egészségügyi ellátás szintje lett kissé kiszámíthatatlan: hol ingyen látják el a zarándokútlevél felmutatókat (mint a középkori kolostorokban), hol alaposan megvámolják a zarándokot, ügyet sem vetve a például a magyarok Európai Egészségbiztosítási Kártyájára. Márpedig a Szent Jakab-út – mint minden más teljesítménytúra – a nem kelően felkészült zarándokot számos egészségi problémával szembesítheti. De még egy egészséges és edzett túrázó is a kínok kínjait élheti meg.

A CIKK MEGJELENÉSÉNEK
TÁMOGATÓJA AZ **STA TRAVEL**
STATRAVEL.HU

KESERVES KUTYAGOLÁS

Az irachei kolostor-borház oldalában megpihenhet a fáradt vándor, a falba épített, ingyen bort és vizet adagoló kútból merítve pedig felfrissítheti magát. Bár még jócskán az út elején járunk, a kolostor falára egy zarándok a SPAIN IS PAIN („Spanyolország = fájdalom”) sokatmondó szójátékot pingálta – őszintén vallva érzéseiről.

Ahogy a Mezetán – Kasztília végeláthatatlan fennsíkjai – élők mondása is tartja: „Már ma látni, ki jön holnap látogatóba”, utalva ezzel egyrészt a nagy távolságokra, másrészt a széles horizontra. A hosszú távú (napi 15–30 kilométernyi) gyaloglás pedig szinte minden zarándoknál kisebb-nagyobb mértékű mozgásszervi panaszokkal jár, az út végén mindennapos a sebtapaszokkal borított, vízholdyagos láb.

Az más kérdés, hogy a hólyagok kezelésére az érintettek és a jólétesültek egészen vad módszereket ajánlanak egymásnak az interneten. A nem megfelelő sebfertőtlenítés vagy a cérna dréknént való használata miatt gyakoriak a helyi fertőzések vagy az orbánc, az ilyesmi pedig könnyen a vállalkozás feladásával járhat. A hosszú gyaloglás után gyakori a végtagok fájdalma, izomsérülése, az átizzadt zokni pedig a láb gombásodásához vezethet. Nem csoda, hogy a közösségi szállásokra a bakancsot nem engedik be, és a zokni is csak az ablakban száradhat.

A gyakori hát- és derékfájás oka legtöbbször a rossz vagy a rosszul megpakolt hátizsák, amelynek vállpántja szélsőséges esetben akár a hónalj értrombózisát is képes kiváltani.

FOTÓ: MARIANO GOBBI (SHUTTERSTOCK)

A hosszú távú (napi 15–30 km-nyi) gyaloglás szinte minden zarándoknál kisebb-nagyobb mértékű mozgásszervi panaszokkal jár.

NEM SOK MINDEN MARADT OTTHON...

EGY ZARÁNDOK, TELJES MENETFELSZERELÉSSEN, KELLŐKÉPPEN ÖSSZEVISSZA PAKOLT ZSÁKKAL. JAVASOLT, HOGY A HÁTIZSÁK SÚLYA NE LEGYEN TÖBB, MINT A TESTSÚLY 10%-A – EZT A LEGTÖBB VÁNDOR PERSZE NEM FOGADJA MEG

FOTÓ: FELKAI PÉTER

FOTÓ: GENA MELENDEZ (SHUTTERSTOCK)

BORKÚT BODEGAS DE IRACHÉ-BEN

A KÖRNYÉK HIRES A JÓ BORT ADÓ SZŐLŐIRŐL. 1991-BEN AZ ÜLTETVÉNYT ÜZEMELTETŐ TÁRSASÁG BORKUTAT ÉPÍTETT AZ ÜZEM FALÁBA, AHONNAN A ZARÁNDOKOK INGYEN IHAZNAK EGY LÉLEKEMELŐ VÖRÖSBOR-ADAGOT. A BORKÚT A 8. SZ.-I BENCÉS APÁTSÁGNAK ÁLLÍT EMLÉKET, AHOL A ZARÁNDOKOK FELFRISSÜLÉST TALÁLTAK. AKAD PERSZE, AKI DEMIZSONNAL ÉRKEZIK...

A VÉGTELENNEK TŰNŐ GALÍCIAI RÓNÁN

A SÍKSÁGON VEZETŐ GYALOGUTAK NAGY RÉSZÉN NEM ENYHÍTI ÁRNYÉK A NAPSÜTÉST ÉS A HŐSÉGET. ITT MÁR ELFOGY A BESZÉLGETŐKEDV, MINDENKI CSAK A LÉPÉSEIT ÉS AZ AZNAPRA HÁTRALÉVŐ TÁVOLSÁGOT SZÁMLÁLJA

MINDENNAPI HŐSOKK

A végtelennek tűnő galíciai síkságon vezető gyalogút nagy részére nem vetül árnyék, nincs, mi ellensúlyozza a tűző Nap okozta hőséget. A fizikai és pszichikai terhelésen túl ezért a hőártalmak különböző formáival is számolni kell – napszúrással, hő okozta ájulással, hőséggörcsökkel. Ezenkívül az extrém magas UV-sugárzás okozta leégéssel, bőralergiával is sokaknak szembe kell nézni. A hőség ráadásul – a rendkívüli izzadás miatt – szélsőséges folyadékvesztést is okoz. Az útikalauzok nem győzik eléggé hangsúlyozni a bőséges és egyenletes folyadékbevitel fontosságát. Ám a túrázóknak minden deka súly számít, amit gyakran éppen a vízen igyekeznek megspórolni, és a kiszáradás akár halálos kimenetelű is lehet.

Az elégséges folyadékfogyasztást viszont sokan sajátosan értelmezik: a mekkai zarándoklat muszlim zarándokaival szemben (ahol az alkoholfogyasztás eleve tiltott), a Szent Jakab útján járóknak nem tilos az alkohol. És nyilvánvaló, hogy egy kimerítő nap végén jólesik a zarándoktársakkal leülni pár pohár italra.

Az útikalauzok nem győzik eléggé hangsúlyozni a bőséges és egyenletes folyadékbevitel fontosságát. Ám a túrázóknak minden deka súly számít...

POLOSKA ÉS TÖMJÉN

„Nem is vagy igazi zarándok, míg nincsen poloska-csipésed” – tartja a mondás, és valóban: az El Camino résztvevőinek – a hatóságok és a zarándokhivatal minden törekvése ellenére – a poloskák okozzák a legtöbb kellemetlen percet. Noha az állat nem hordoz betegséget, csipése viszkető kiütéseket és sokszor allergiás reakciót okoz. A panaszokat fokozza a hiányos személyi higiénia, ami a zarándokszállások nyújtotta szerényebb tisztálkodási lehetőségek miatt érthető.

Ezek azonban még mindig paradicsomi állapotok a régebbi korokhoz képest, ahol az Út végére érkező vándorok szagát a compostelai templomban csak úgy lehetett elviselni, hogy ember nagyságú tömjénes füstölőt lóbáltak felettük mise közben. A világ legnagyobb füstölője ma már csupán turistalátványosság, melyben csak jeles ünnepekkor égetik el a 40 kiló súlyú tömjént.

Az Útra induló nők számára az egyik legnagyobb gond a több mint egy hónapig tartó vándorlás során beköszöntő menstruáció. Mivel az útvonal mentén még a legkisebb faluban is találhatunk gyógy-

Az Út végére érkező vándorok szagát a compostelai templomban régebben csak úgy lehetett elviselni, hogy ember nagyságú tömjénes füstölőt lóbáltak felettük mise közben.

BOLDOG PIHENŐ

A COMPOSTELAI KATEDRÁLIS TERÉNEK SZEGLETÉBEN. A KLASSZIKUS ZARÁNDOKBOT – MELYEN A HOROG EGYKOR A TARISZNYA HORDOZÁSÁRA SZOLGÁLT – HELYETT MA MÁR INKÁBB A „NORDIC WALKING” BOTOK A NÉPSZERŰEK. EZ NEMCSAK TÁMASZ, HANEM FENNTARTJA A MEGFELELŐ IZOMKONDÍCIÓT IS ÉS KIVÉDI A KÉSŐI IZOMKÁROSODÁSOKAT AZ EGÉSZ NAPOS GYALOGLÁS UTÁN

FÜSTÖLŐIRÁS

40 KG TÖMJÉNT ÉGETTEK EL BENNE MISÉNKÉNT (EZ MA MINTEGY 450 EURÓ!) ÚGY, HOGY A TETŐZETRŐL LÓGÓ 38 MÉTERES KÖTÉLEN A 64 MÉTERES KERESZTHAJÓ HOSSZÁBAN LÓBÁLTA 8 MARKOS EGYHÁZFI, ÍGY SEGÍTVE ELVISELNI A HÓNAPOK ÓTA ZARÁNDOKOLÓK ÁRASZTOTTA BÚZT

FOTÓ: FELKAI PÉTER

A BETELJESÜLÉS

FÁRADT VÁNDOROK ÜLNEK A SANTIAGO DE COMPOSTELAI KATEDRÁLISSAL SZEMBEN FEKVŐ HATALMAS TÉREN, A PRAZA DE OBRADOIRÓN

FOTÓ: FELKAI PÉTER

FOTÓ: FELKAI PÉTER

FOTÓ: FELKAI PÉTER

RONCESVALLES ZARÁNDOKSZÁLLÁSA

AZ INTIMSZFÉRA HIÁNYA ÉS A TÖBBI ZARÁNDOK ELVISELÉSE KÜLÖN SPIRITUÁLIS KIHÍVÁS AZ ÚTON LÉVŐKNEK. A SZÁLLÓK LEGTÖBBJE JÓL FELSZERELT ÉS KEDVEZMÉNYES ZARÁNDOK-ÁRÚ. ÜZEMELTETŐJÜK AZ EGYHÁZ, VAGY AZ ÖNKORMÁNYZAT, DE SOK EGYKORI ZARÁNDOK IS NYITOTT PANZIÓT AZ ÚT MENTÉN

MAGÁRA HAGYOTT BAKANCSPÁR

A BAKANCS VAGY TÚRACIPÓ A FELSZERELÉS LEGFONTOSABB RÉSZÉ. BETÖRETLEN PÉLDÁNYBAN NEM ÉRDemes ELINDULNI, DE GYAKRAN MÉG A KIVÁLÓ LÁBBELI IS ELVÁSIK A 800 KM-ES GYALOGLÁS SORÁN. MINDEGYIK ELHAGYOTT PÁR BAKANCS MÖGÖTT VAN EGY-EGY EGYÉNI TÖRTÉNET IS...

FOTÓ: DUKÁT CSILLA

szertárat, az intimkellékek beszerzése nem ütközik nehézségbe. Mégis – sokszor kényelmi szempontból – a nők gyógyszeres úton tolják el ciklusukat, ami eredménnyel nem mindig, kényelmetlenséggel és érzelmi feszültséggel azonban annál inkább jár.

A határtalan rónán való monoton gyaloglás, a kiszáradás és a felfokozott spirituális elvárások próbára teszik a zarándok pszichéjét is. A fátlan, végtelen síkságon az időérzék elhagyja a vándort, így érkezi csalódások, „istenes élmények” jöhetnek elő.

FOTÓ: FELKAI PÉTER

FÖLDGÖMB VILÁGLÁTÓ A TREND FM-EN
CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR.
A RÁDIÓBAN VENDÉGÜNK A TÉMÁRÓL:
FELKAI PÉTER

TREND FM 94.2
GAZDASÁGI RÁDIÓ CSOPORT

KORÁBBI MŰSORAINK MEGHALLGATHATÓK:
WWW.TRENDFM.HU

HALÁLOS ÖSVÉNY

A nehéz terepszakaszokkal tarkított, 800 kilométeres gyalogút nemcsak megterhelő, de akár végzetes is lehet. A hosszú távú gyaloglás a krónikus megbetegedésben szenvedőknél vagy az idősebb, edzetlen embereknél jelentősen növeli a hirtelen szívhalál esélyét. Az idősebbeknél különösen a hegymenet okozta terhelés okozhatja a szívizomzat vérkeringési zavarát. A 60 éven felüli résztvevők száma pedig folyamatosan emelkedik, ezért a zarándoklat általános rizikófaktora is magasabb!

De még a fagyhalál sem ismeretlen a zarándoklat történetében; a magasabb, 1500 métert is meghaladó hágókon a téli időszakban eltévedt zarándokokat már több alkalommal érte utol ilyen módon a végzet.

A kagylóval jelölt zarándokút többször keresztezi az országutat, ezért gázolások is előfordulnak. Különösen igaz ez az utat kerékpárral teljesítőkre, akik a zarándokok 8-10%-át teszik ki. Noha a veszélyre mindenütt táblák figyelmeztetnek, a közlekedési balesetekből eredő halálozás a szívinfarktus után a második leggyakoribb halálok az El Caminón!

Egészen furcsa, már-már bizarr eseteket is rögzít a zarándokút krónikája. Előfordult, hogy valaki alig tette meg az út első lépéseit, mikor holtan esett össze. Fiatalok egy csoportja akkor vesztette életét, mikor kisiklott a zarándoklatról hazafelé tartó vonatuk. Buszos csoportot is ért hasonló tragédia. Akadt, aki vágyott végcéljánál, Santiago de Compostelában hunyt el, és aki az út legvégén, az óceán partján végezte életét. Itt, Finis-terreben (a „világ végén”) ugyanis szokás, hogy a zarándoklat befejezésekor a vándorok megfürdenek, jelképesen megszabadulva a világi és lelki

CAPO FINISTERRE

AZ IGAZI ZARÁNDOKÚT ITT ÉR VÉGET. KÖZÉPKORI EREDETŰ SZOKÁS SZERINT A PARTON EL KELL ÉGETNI A ZARÁNDOKLAT SORÁN VISELT RUHÁZAT EGY DARABJÁT, A TENGERBEN LE KELL FÜRDENI AZ ÚT (ÉS A LÉLEK) PORÁT, MAJD A NAPLEMENTÉNÉL SZÁMOT ADNI MAGUNKNAK AZ ÚTRÓL

Az idősebbeknél különösen a hegymenet okozta terhelés okozhatja a szívizomzat vérkeringési zavarát.

A LEGMAGASABB PONTON ▶

500 MÉTERES HEGYCSÜCSON ÁLL A VASKERESZTES TETEJŰ „CRUZ DE FERRO”. AZ ITTENI KAVICSELHELYEZÉS ÉS/VAGY IMA JELENTI SOK ZARÁNDOK SZÁMÁRA A LELKI TERHEK ELHAGYÁSÁT. A KÖHORDÁS SZOKÁSA VALÓSZÍNŰLEG ABBÓL ERED, HOGY A COMPOSTELAI KATEDRÁLIS ÉPÍTÉSEKOR KÉRTÉK A HÍVŐKET, HOZZANAK EGY-EGY TÉGLÁT A TEMPLOMHOZ

Megható szokás, hogy azoknak, akik haláluk miatt hagyják félbe a zarándoklatot, valamelyik családtagja fejezi be a vándorlást. Ilyen esetekben a zarándokirodán az elhunyt is megkapja a zarándokoklevelet.

FELEJTÉS, KERESÉS, KIHÍVÁS

A FÉRFI FELESÉGE ELVESZTÉSÉT SZERETNÉ FELDOLGOZNI. GYERMEKEIT BABAKOCSIBAN ÉS KENGURUBAN VISZI. A MONOTON MENETBEN A VÁNDORT ELHAGYJA AZ IDŐÉRZÉK, ÉS ÉRZÉKICALÓDÁSOK, ISTENES ÉLMÉNYEK JELENNEK MEG. A SPIRITUÁLIS ZARÁNDOKLAT FESZÜLTÉG- ÉS DEPRESSZIÓENYHÍTŐ HATÁSÁT NÉHÁNY ORVOSI KÖZLEMÉNY IS ALÁTÁMASZTJA

A CAMINO FÉLÚTJA, PONFERRADA

A NAPI 10–20 KILOMÉTERES GYALOGLÁS UTÁN, VAGY PIHENŐKOR JÖL JÖN A KÖNNYŰ FLIP-FLOP PAPUCS, SZELLŐZTETI A LÁBFEJÉT, ÉS A HOSSZÚ GYALOGLÁSTÓL FELDAGADT BOKÁT IS MEGSZABADÍTJA A SZORÍTÁSTÓL. A BAKANCSVISSZAVÉTEL NEM FÁJDALOMMENTES...

mocsoktól. Több fiatal is megfulladt már e fürdőzés közben, hiszen az óceán szikláknak csapódó hullámai senkit sem kímélnek.

Megható szokás, hogy azoknak, akik haláluk miatt hagyják félbe a zarándoklatot, valamelyik családtagja fejezi be a vándorlást. Ilyen esetekben a zarándokirodán az elhunyt is megkapja a zarándokoklevelet, hiszen az eltávozott – ahogy az oklevélhez csatolt levél fogalmaz – „a földi zarándokutat az égivel váltotta fel”.

A leírt nehézségek azért senkit se riasszanak el az El Camino-zarándoklattól! Ellenkezőleg: megismerve a lehetséges ártalmakat, azok majdnem mindegyikét ki lehet védeni gondos felkészüléssel – mind utazás előtti orvosi tanácsadással, mind egy kis előzetes formába hozó gyaloglással. Így fog adni nekünk lelket gyönyörködtető látványokat, fizikai kitartást és megerősített önbizalmat Szent Jakab útja. Buon Camino!

FELKAI PÉTER
MENTŐORVOS,
AZ UTAZÁSORVOSTAN
KANDIDÁTUSA

FOTÓK: FELKAI PÉTER

FEKETÉK FEHÉRBEN ALBÍNÓSORS AFRIKÁBAN

▷ SZÖVEG ÉS FÉNYKÉP: TARRÓSY ISTVÁN

Tanzániában a világtalag sokszorosa, háromezerből egy ember albínóként látja meg a napvilágot. A sors kegyetlen tréfája, hogy számukra éppen a tűző napsugarak jelentik a legkomolyabb veszélyt, ezekből pedig bőven jut Afrikában. De nemcsak a bőrrák miatt kell féltetniük az életüket: az albínók csontjából készített talizmánoknak és más árucikkeknek – azok vélt szerencsehozó tulajdonsága miatt – hatalmas a feketepiaci keletje. Még szerencse, hogy vannak, akik az életüket tették fel arra, hogy ez ne így legyen

Az albínók világos bőr- és hajszínüket a melanin nevű fehérje hiányának „köszönhetik”, és ugyanez okozza gyenge látásukat is, mert a szemük szivárványhártyájából is hiányzik ez a festékanyag. Ezt leszámítva azonban semmiben sem különböznek embertársaiktól, a közösség mégis másként tekint rájuk. Tanzániában legalábbis. Az őket ért megaláztatások, atrocitások miatt az albínók sokszor maguk is alacsonyabb rendűnek tartják „fajtájukat”. És ha ez még nem lenne elég, az elmúlt tíz évben mindezeket tetézte, hogy gyilkos bandák vadásznak rájuk (főként a védtelenebb gyerekekre és asszonyokra), hogy miután megcsónkították vagy megölték őket, testrészeiket, szerveiket súlyos dollárekért adják el azoknak, akik abban hisznek, hogy az albínó-talizmánnal szerencsésebbek, gazdagabbak lesznek. Netán politikusként megnyerhetnek egy választást...

TÁMOGATÓ KEZEK

SZÜKSÉG VAN AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSRE, HOGY TANZÁNIA LEGTÁVOLABBI FALVAIBAN IS EGYRE TÖBBEN MEGÉRTSÉK AZ ALBINIZMUS LÉNYEGÉT ÉS ELFOGADJÁK, HOGY AZ ALBÍNÓK IS UGYANOLYAN EMBEREK, MINT BÁRKI A FALUBAN – MÉG HA A BŐRSZÍNÜK NEM IS FEKETE

A CIKK LÉTREJÖTTÉHEZ A KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 AZONOSÍTÓSZÁMÚ, „A JÓ KORMÁNYZÁST MEGALAPOZÓ KÖZSZOLGÁLAT-FEJLESZTÉS” KIEMELT PROJEKT KERETÉBEN MŰKÖDTETETT AFRIKA A GLOBALIZÁLT VILÁGBAN LUDOVIKA KUTATÓCSOPORT ÁLTAL FINANSZÍROZOTT TEREKUTATÁS JÁRULT HOZZÁ

MOUSSA, ÉDESANYJÁVAL

A KIS MOUSSÁT MARTHA NŐVÉRÉK FOGADTÁK BE, MIUTÁN APJA KÍNZÁSAI MIATT ÉDESANYJÁVAL ELMENEKÜLT FALUJUKBÓL

MARTHA NŐVÉR A KISCI „PINKY”-VEL ▼

AZ EGYIK VARRÓNÓ NEM ALBÍNÓ GYERMEKE A NŐVÉR NAGY BARÁTJA

ALBÍNÓK JÓTEVŐJE

Martha nővér – maga is albínó – évek óta azért küzd, hogy a helyiek megértsék, az albinizmussal élők ugyanolyan emberek, mint bárki más azon a vidéken: bantu tanzánok – igaz, fehér bőrrel és világos hajjal. Sorstársainak fáradhatatlanul magyarázza, miért kell óvni testüket az égető napsugáraktól, az általános iskolák igazgatóit pedig arról győzködi, engedélyezzék az albínó gyerekeknek a hosszú ujjú egyenruha és a széles karimájú kalap viselését. Az albínók felvilágosítása mellett azért is küzd, hogy megóvja őket a közösségen belüli megkülönböztetéstől és az ezzel járó atrocitásoktól.

Végzettségét tekintve lelkipásztor, fekete bőrű bantu férjével, Edmunddal ugyan nincs saját gyermekük, de sokakat gondoznak és óvnak, nyújtanak támogatást iskolába járáshoz, munkaszerzéshez és általában egy reménytelibb élethez. Házuk egy ideje menedék is. Moussát és édesanyját például három éve fogadták be, miután el kellett menekülniük falujukból, ahol az apa a nő fején életveszélyes sebet ejtett egy bozótvágó késsel. A férfi nem tudott megszabadulni a gondolattól, hogy a kisfiú azért lett albínó, mert a felesége fehér férfival halt. Moussa azóta mosolygós, életvidám kisfiúvá cseperedett, aki ugyanúgy szeret focizni, mint a környékbeli srácok. Legutóbb focilabdákat is ajándékoztam nekik, így a régi, fekete műanyag szatyrokból összecsomózott „labdát” lecserélhették a rendes bőrre.

A férfi nem tudott megszabadulni a gondolattól, hogy a kisfiú azért lett albínó, mert a felesége fehér férfival halt.

ÖSSZEFÉRCELT BÉKESSÉG

A nővér által vezetett Albínó Béketeremtők (Albino Peacemakers) civil szervezet Arusha belvárosában egy varróműhelyt is működtet. Az itt dolgozó hét nő vagy albínó, vagy olyan fekete, akinek albínó férje vagy gyermeke van. Az amerikai adományokból vásárolt, kínai gyártmányú Butterfly varrógépeik alól egymás után jönnek ki a szebbnél szebb darabok – kötények, szemüvegtartók, asztalterítők, pénztárcák. Az eladott portékákból a helyi viszonyokhoz képest jelentős bevételhez jutnak, ebből támogatják szüleiket, és saját családjaik számára egy kicsit jobb életkörülményeket tudnak biztosítani. Családtagjaik joggal büszkék rájuk; mára már férjeik is azok, bár amikor erről faggatom őket, bevallják, hogy eleinte nagyon zavaró volt, hogy asszonyaik „nem foglalkoznak eleget” a gyerekekkel. Majd amikor elkezdtek csordogálni a bevételek, megértették a munka fontosságát, és azóta a nőknek nagyobb szava is van otthon!

A fárasztó munkanap után többségük gyalogszerrel indul haza, s a jó félórányi úttól ma már egyikük sem riad vissza. „Régebben nem így volt” – meséli Stella. Három évvel ezelőtt ő magyarázta el szomszédjainak, hogy mit jelent albínónak lenni. Miután megértették, ma már ők gondoskodnak róla, hogy ne essen bántódásuk a környéket járva...

Amikor elkezdtek csordogálni a bevételek, férjeik megértették a munka fontosságát, és azóta a nőknek nagyobb szava is van otthon!

PRECÍZ MUNKA

GYENGE LÁTÁSUK ELLENÉRE AZ ALBÍNÓ HÖLGYEK NAGYON PONTOSAN VARRNAK

HAGYOMÁNYOK ÉS MODERNITÁS

AZ ELKÉSZÜLT TERMÉKEKET SOKSZOR MÉG FASZENES VASALÓVAL SIMÍTJÁK KI

MIÉRT ÉL ANNYI ALBÍNÓ TANZÁNIÁBAN?

Az albinizmus (a latin albus szó jelentése: fehér) okozója a melanin (mélasz: fekete) hiánya. A szubzaharai térségben, de különösen Tanzániában az albinizmus öröklődésében a recesszív allél a felelős, mert az általa kódolt enzim nem működőképes. Ennek következtében a homozigóta recesszív egyedekben a melanin nevű festékanyag nem szintetizálódik. Mindennek az előfordulása a kelet-afrikai területeken azért lehet nagyobb, mint máshol a világban, mert több itt élő népcsoportnál kulturálisan elfogadott a közösségen belüli házasság. Maguk az albínószervezetek is azt gondolják, hogy ez a belterjes szaporodás lehet az egyik oka annak, hogy errefelé magasabb az albinizmus élők aránya. Szisztematikus falukutatásra lenne azonban szükség ahhoz, hogy ezt pontosan igazolni lehessen.

VILÁGOSSÁGOT!

Dodomából nyugat felé autózunk az egyórányira lévő Bahiba, ahol ma az albínóknak tartanak rendezvényt. A gogók földjén járunk (Martha nővér is gogo származású), az út mentén jellegzetes, fél méterre a földbe beásott, lapos tetejű házakból álló településeik mellett haladunk el, a távolban pedig a Nagy-hasadékvölgy óriási szikláinak látványától akad el a szavunk.

Martha nővérek a szokásokhoz híven a körzeti tanácsostól kértek engedélyt a falunap megrendezésére. A tájékoztató eseményre a Bahi körüli falvakból úgy 60 fő érkezett. Többeket Martha segítői szállítottak a helyszínre, mert a civilek eltökélt szándéka, hogy az elzárt, nehezen megközelíthető falvakba is eljuttassák üzenetüket. Az ott élők ugyanis szinte senkitől sem várhatnak segítséget, tájékoztatást; hetente egyszer, a mise napján, a prédikáció előtt vagy után szerezhetnek tudomást a lelkésztől a heti történésekről...

Felvezető zenével, klipek vetítésével és közös énekléssel-táncokkal alappozzák meg a hangulatot, majd Martha nővér köszönti az egybegyűlteket. Azzal indít, hogy mondja el valaki, mi az albinizmus. Egy középkorú, fekete bőrű férfi jelentkezik, és azt válaszolja, hogy az egy vírus, ami mindenki vérében ott lappang. Egy másik, kissé idősebb férfi szerint a Nap okozta bőrbetegségről van szó. Az egyik energikus és határozott faluvezető nő pedig azt mondja, hogy az albínók „dílik”. Ez a fonetikus leírt szó a szuahéli nyelvben az angol „deal” szóból származtatható, utalva arra, hogy az albínó ember valójában jó üzlet

KÍNAI ÚT

ARUSHÁBÓL A JÖRÉSzt KÍNAIAK ÁLTAL MEGÉPÍTETT, REMEK KÖZÚTON JUTHATUNK EL DODOMÁBA – KÖZEL 7 ÓRA ALATT. KÖZBEN PERSZE ÜGYELNI KELL AZ ÚTON ÁTHALADÓ ÁLLATOKRA IS

„Az albínók »dílik«. Ez a fonetikus leírt szó a szuahéli nyelvben az angol »deal« szóból származtatható, utalva arra, hogy az albínó ember valójában jó üzlet (jó »díl«).”

HOGYAN ÖRÖKLŐDIK?

MARTHA NŐVÉR ÉS SEGÍTŐI AZ ALBINIZMUS GENETIKAI ÖRÖKLŐDÉSÉT MAGYARÁZZÁK EL A KÜLÖNBÖZŐ SZÍNŰ NAPTEJKUPAKOK SEGÍTSÉGÉVEL

SZKEPTIKUS FALUSIAK

EGY HITETLENKEDŐ, FEKETE BŐRŰ FALUSI FÉRFI, AKI AZTÁN HOZZÁ IS SZÓLT A FELVILÁGOSÍTÓ ELŐADÁSHOZ

(jó „díl”), hiszen, ha eladja valaki egy albínó testrészét, jó pénzt kereshet vele. Még jön pár ilyen típusú válasz, így egyértelmű, hogy az itt élők sem tudják, mi valójában az albinizmus.

Később a Watu kama sisi („Olyanok, mint mi”) filmet vetítik le. Ebben albínók, orvosok és falusi gyógyítók egyaránt megszólalnak, alaposan körüljárva, hogyan öröklődik az albinizmus. A jól felépített anyagot egy fiatal amerikai önkéntespár készítette, három éve. Mikor a film után a falusi hallgatóságból egy férfi még egyszer rákérdez a genetikai összefüggésekre, Martha nővér különböző színű kupakokkal lezárt, naptejes tubusokkal mutatja be a recesszíven öröklődő rendelle-
nességet!

KÖZÖS MUNKÁRA VAN SZÜKSÉG!
A TAS EGYIK HELYI VEZETŐJE FESZÜLTEN FIGYELI SISTER MARTHA ELŐADÁSÁT

A TAS VEZETŐI MUNKA KÖZBEN
A DARI KÖZPONTI IRODÁBAN BESZÉLGETTÜNK SEVERINNEL (JOBBRA) ÉS A SZERVEZET EGYIK VEZETŐ ALBÍNÓ KÉPVISELŐJÉVEL, ABDILLAH OMARRAL. KÖZÉPEN EMILI JULIUS SANKWA, A UNIVERSITY OF DAR ES SALAAM KUTATÓJA

ABDILLAH OMAR
A TAS NEMZETI KINCSTÁRNOKA, ASZTALÁN EGY ERŐS NAGYÍTÓVAL, MELY AZ OLVASÁST KÖNNYÍTI MEG SZÁMÁRA

FÖLDGÖMB VILÁGLÁTÓ A TREND FM-EN CSÜTÖRTÖNKÉNT 16.35-KOR.
A RÁDIÓBAN VENDÉGÜNK A TÉMÁRÓL:
TARRÓSY ISTVÁN

KORÁBBI MŰSORAINK MEGHALLGATHATÓK:
WWW.TRENDFM.HU

CIVIL HÁLÓ

Az afrikai kontinensen albinizmussal élők számáról nincs pontos adat, de néhány országban (pl. Nigériában és a Dél-afrikai Köztársaságban) végzett felmérések szerint 4-5 ezer főből egy albinóként születik. A mára

58 milliós Tanzániában, főként a Viktória-tó térségében nagyjából 3 ezer emberből egy albinó (ez az arány 4-6-szor nagyobb, mint Európában vagy az USA-ban). Az 1978-ban alakult Tanzániai Albinizmus Társaság (TAS) 2017. februári statisztikája szerint majdnem 19 ezer ember él albinizmussal Tanzániában, ami visszaigazolja az 1:3000-es arányt.

A TAS egyik kiemelt tevékenysége a helyi véleményvezérek bevonása, akiken keresztül még több helybélihez tudják eljuttatni üzenetüket. Szakavatott

orvosok segítségével helyi gyógyítókat és orvosokat képeznek tovább az albinizmusról, mobil rákszűrő kapacitást fejlesztenek, mellyel elsősorban a leginkább érintett Viktória-tó térségének településeit járják, illetve a sürgős műtéti beavatkozást és kórházi kezelést igénylők számára biztosítanak minél több lehetőséget. Severin Edward, a TAS kommunikációs vezetője szerint Tanzánia mind a 26 régiójában legalább néhány, de átlag 10 albinónak lenne szüksége színvonalas kórházi ellátásra. Ám a közel 1 millió km²-en elterülő országban csupán három kórház képes a rákos betegeket kezelni. Ezt az áthidalhatatlan űrt mélyíti tovább a nem túl megbízható és sok ponton korrupt regisztrációs rendszer is.

A civil aktivisták évek óta kampányolnak azért is, hogy az eleve stigmatizált albinókat is ugyanazok a jogok illessék meg, mint az egyéb fogyatékosokkal élőket. Munkájuk egyik fontos eredménye, hogy a tanzán alkotmány módosítása során az albinizmus is helyet kapott a fogyatékosok sorában. Ha utalás történik egy albinó személyre, akkor az ulemavu wa ngozi („bőrfogyatékossgal élő”), valamint az ualbino kifejezések elvártak. Ám az albinók csúfolására kitalált zeru-zeru („szellem”) gúnynév még mindig része a falusi nyelvhasználatnak...

Az 1978-ban alakult Tanzániai Albinizmus Társaság (TAS) 2017. februári statisztikája szerint majdnem 19 ezer ember él albinizmussal Tanzániában, ami visszaigazolja az 1:3000-es arányt.

NEM CSODASZER

A világhírekbe a 2000-es évek közepén kerültek be az afrikai albínókat érő brutális támadások: rendszeresen írtak azokról a rituális csonkításokról és gyilkosságokról, melyekért az ún. „csodadoktorokat” okolják. Ahogy a néhai magyar afrikanista, Füssi Nagy Géza is rávilágított: *„A különféle mágusoknak, jósoknak és csodadoktoroknak rendszerint jelentős szerepük volt Fekete-Afrikában is”* mind az uralkodói körökben, mind a társadalmat alkotó kisebb-nagyobb közösségekben. Sokszor e helyi kuruzslók javasolták a pácienseknek, hogy szerezzenek be albínó testrészeket, és az azokból készült csodafőzettel orvosolják bajaikat.

A tanzán hatóságok az elmúlt néhány évben szigorúan felügyelik és korlátozzák a csodadoktorok tevékenységét. Tíz év alatt közel 200, albínókat célzó támadást dokumentáltak, melyeknek mintegy fele halállal végződött, ám a valós esetszám ennél lényegesen több. Ma már azonban – köszönhetően a széles körű felvilágosítómunkának – egyre több falusi közösség óvja az albínókat a gyanús alakoktól és bandáktól.

VÁRATLAN AJÁNDÉK

NAGY BOLDOGSÁG AZ ÚJ FOCILABDA, MINDENKI FOTÓZKODNI AKAR

ADOMÁNYOK

A ROTARY SZERVEZETE ÁLTAL BIZTOSÍTOTT ADOMÁNYOK KIOSZTÁSA – HÁTTÉRBE A FALON JOHN MAGUFULI TANZÁN ELNÖK FOTÓJA

Bár a társadalmi tudat formálásában történt előrelépés az elmúlt években, de megfelelő infrastruktúra hiányában a legproblémásabb falvakig még mindig nehéz eljutni.

TOVÁBB KELL ADNI A TUDÁST!

HELYI FALUVEZETŐNŐ JEGYZETEL. ELTÖKÉLT, HOGY OTTHON Ő IS FELVILÁGOSÍTÓ ELŐADÁSOKAT TARTSON AZ ALBINIZMUSRÓL

MIT TARTOGAT A JÖVŐ?

Míg 30 évvel ezelőtt Tanzániában egyetlen, egyetemi végzettséggel rendelkező albínó fiatal sem volt, ma egyre többen szereznek diplomát és ezzel jobb munkalehetőséget. Bár a társadalmi tudat formálásában történt előrelépés az elmúlt években, de megfelelő infrastruktúra hiányában a legproblémásabb falvakig még mindig nehéz eljutni. Ezen viszont a kormánynak kell tovább dolgoznia – vallják a TAS-osok. Severin azt szeretné, ha minél több albínó élhetne egyre szélesebb körű jogaival, és mind többen értenék meg, hogyan kell óvniuk magukat a napsugárzástól.

Az országos felvilágosító kampánynak olyan hírességeket is meg tudtak nyerni, mint a szépségkirálynők: a 2014-es és 2015-ös Miss Tanzania nyertesei például ma minden médiamegjelenésükkel az ügyet támogatják. Hiszik, hogy az olyan figyelemfelkeltő események, mint az ENSZ égisze alatt megvalósult és 2015 óta június 13-án évente megünnepeelt Nemzetközi Albinizmus Tudatosság Nap a helyi erőfeszítéseknek is meghozza a sikert.

Náluk jobban mindegyik már csak az albínó emberek számítanak.

TARRÓSY ISTVÁN

A POLITIKATUDOMÁNY HABILITÁLT DOKTORA. EGYETEMI DOCENS, A PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM AFRIKA-KUTATÓKÖZPONTJÁNAK VEZETŐJE

▷ SZÖVEG: KRISTÓF VERONIKA | FÉNYKÉP: @SEASHEPHERD.ORG

VAQUITÁK ÉS TOTOABÁK VÉGSŐ VISSZASZÁMLÁLÁS

Sokáig Ecuador volt az egyetlen ország, amely nemcsak elismerte a Sea Shepherd tengeri természetvédelmi szervezet eredményeit és hatékonyságát, de környezetvédelmi együttműködésre is felkérte Paul Watson kapitányt, a Sea Shepherd alapító-vezetőjét. Kormányzati megbízásból a Sirenian hajó közel két évtizede állt a Galápagos Tengeri Nemzeti Park szolgálatába, segítve az orvhalászat és illegális cápauszonyvadászat elleni küzdelmet. Ez a lehetőség azonban mára szerencsére más helyszínekkel is bővült! Csak épp nem biztos, hogy időben jött a segítség...

A Sea Shepherd bővülő flottája 2015-re lehetővé tette, hogy a Mexikói Környezetvédelmi Minisztérium felkérésére, partnerkapcsolatban a haditengerészettel és katonasággal, beinduljanak az ún. Milagro-kampányok. Az önkéntesek immár három hajóval a negyedik szezont töltik a Cortez-tengeren a kritikusan veszélyeztetett kaliforniai disznódel-finek – a vaquiták – és élőhelyük megmentéséért. Drónokkal, távcsövekkel, éjjellátó mozgás- és hőérzékelő eszközökkel a nap 24 órájában kutatnak az illegálisan leengedett kopolyuhálók és hátrahagyott, szellemként lebegő halászati eszközök után. A felcsévélte hálók-ból óvatosan kiszabadítják és visszadobják a tengerbe a még élő állatokat, dokumentálják a megfulladt egyedeket. Az elkobzott hálókat bizonyítékként átadják a mexikói hatóságoknak, vagy épp elindítják újrahasznosításukat. A Sea Shepherd Farley Mowat és John Paul DeJoria hajói által begyűjtött hálókból 50 tonna a Parley divat-céghez került – feldolgozva trendi sportcipők készülnek belőlük. És mindezekon felül az önkéntesek oktató-figyelemfelhívó munkát is végeznek az iskolákban és a helyi közösségekben.

Drónokkal, távcsövekkel, éjjellátó mozgás- és hőérzékelő eszközökkel a nap 24 órájában kutatnak az illegálisan leengedett kopolyuhálók és hátrahagyott, szellemként lebegő halászati eszközök után.

SZELEKTÍV HULLADÉKGYŰJTÉS
EZEK A HORGOK MÁR SOHA TÖBBÉ NEM SZEDNEK ÁLDOZATOT

SIKERES FOGÁS
AZ ÖNKÉNTESK MEGFESZÍTETT ERŐVEL CSÉVÉLIK A TENGERRŐL AZ ILLEGÁLISAN LEENGEDETT HALÁSZATI ESZKÖZÖKET

HARCRA KÉSZEN
AZ ORVHALÁSZBANDÁKAT A MEXIKÓI HADITENGERÉSZET FEGYVERES JELENLÉTÉ SEM TARTJA VISSZA (ELŐZŐ OLDALPÁR)

KATONÁS RENDBEN
LÉGI FELVÉTELEN A SEA SHEPHERD ITT MŰKÖDŐ FLOTTÁJA: A FARLEY MOWAT, A JOHN PAUL DEJORIA ÉS A GYORS MOTORCSÓNÁKOK

BEHÁLÓZVA...

A magányos, rejtőzködő életmódot folytató vaquita a Föld legkisebb termetű és legszűkebb élőhelyre koncentrálódó delfinfaja. Kizárólag a Kaliforniai-öböl északi részén, egy kb. 2300 négyzetkilométeres térségen osztoznak a totoabahalakkal, és ez a veszélyes szomszédság okozhatja végzetüket!

A hatalmasra növő totoaba a helyi szlengben a sokatmondó „kínai vízikokain” nevet kapta. Tehetős kínaiak akár 600 000–900 000 Ft-nyi összeget is hajlandóak fizetni egyetlen darab, szárított totoaba-úszóhólyagért! Ez ugyanis igazi státusszimbólum a kínai elit körében...

Egy kínai állami nyomozás leleplezte, hogy bár kereskedelme illegális, Guangzhouban, Hongkongban és az interneten is a mai napig nyíltan értékesítik a „vízikokaint”! Egyaránt vásárolják étkezési célból, gyűjteménybe, ajándékként és pénzügyi befektetésként is! Azon pedig nyilván már meg sem lepődünk, hogy a kínai népi kuruzslás is gyógyhatást tulajdonít ennek az extrém drága halbelsőségnek, aminek amúgy nincs semmiféle egészségmegőrző vagy gyógyhatása az ember számára.

Az úszóhólyag iránti igény ugyanakkor a kihalás szélére sodorta a totoabákat és a vaquitákat is. A leengedett hálók szövevényes csapdát alkotva delfinek, teknősök, cápák, rájak és más

Tehetős kínaiak akár 600 000–900 000 Ft-nyi összeget is hajlandóak fizetni egyetlen darab, szárított totoaba-úszóhólyagért!

DRÁMAI LÁTVÁNY

ELPUSZTULT VAQUITA: A TOTOABA-
ORVHALÁSZAT ÓHATATLAN VESZTESÉGE!
ÁLLANDÓ VERSENYFUTÁS AZ IDŐVEL

HALÁSZOK ÉS MUTATVÁNYOSOK

A halászati visszaélések és az egyre megdöbbentőbb természetpusztítás ugyanakkor a visszajára elstülő akciókat is elindított. 2017 tavaszán például egy nagy környezetvédő szövetség globális bojkottot hirdetett a mexikói halászati termékekre. Nyilvánvaló, hogy a törvényes keretek között tevékenykedő halászokkal nincs dolgunk, és az ilyen átgondolatlan – és a Sea Shepherd által is ellenzett – kampányok csak a szembenállást növelik. A

A felbőszült San Felipe-i halászok ennek hatására a Sea Shepherd nevet festették egy csónakra, amit nyilvánosan elégettek, s az erőfitogtatáson és fenyegetéseken túl lelőtték az egyik drónunkat is.

felbőszült San Felipe-i halászok ennek hatására a Sea Shepherd nevet festették egy csónakra, amit nyilvánosan elégettek, s az erőfitogtatáson és fenyegetéseken túl lelőtték az egyik drónunkat is.

A SeaWorld akváriumi élménypark-hálózat által anyagilag támogatott VaquitaCPR program a félénk, rejtőzködő egyedek felkutatását,

tengeri állatok fulladásos halálát okozzák, s míg 1997-ben 567 vaquitát számoltak össze a tengerbiológusok, néhány éve már csak 97 egyedet találtak.

A mexikói halászati hatóságok a Kaliforniai-öböl északi részén – a két, kritikusan veszélyeztetett faj védelmében – betiltották a totoabahalászatot és a kopoltyúhálók használatát. A 2015 áprilisa óta érvényben lévő átmeneti tilalmat Nieto elnök azután véglegesítette, hogy Leonardo DiCaprio és Carlos Slim távközlési milliárdos is bekapcsolódott a 2017-re 30 fő alá fogyatkozott vaquiták megmentéséért folytatott küzdelembé. Az érintett halászokat pénzügyi támogatásban részesítik, átképzést és új munkahelyet biztosítanak számukra, hogy megélhetési okokból ne kelljen illegálisan halásznuk, vagyis bűncselekmény elkövetniük.

ARANYAT ÉRŐ ZSÁKMÁNY

MEGFULLADT TOTOABA,
HÁLÓBA GABALYODVA

Míg 1997-ben 567 vaquitát számoltak össze a tengerbiológusok, néhány éve már csak 97 egyedet találtak.

HÁLÓVADÁSZAT

AZ ILLEGÁLISAN KIHELYEZETT-
ÉS A HULLADÉKHÁLÓK FELKUTATÁSA
24 ÓRÁS MUNKA! A SÖTÉTEN PÉLDÁUL
ÉJJELENTŐ DRÓNNAL

FEGYVERES VÉDELEM

A JOHN PAUL DEJORIA LEGÉNYSÉGE ÉS
A MEXIKÓI HADITENGERÉSZET EGYSÉGE

ÉLŐ PÉLDA

AZ ERŐFESZÍTÉSEK JUTALMA, AMIKOR ÉLŐ
ÁLLATOT SIKERÜL KISZABADÍTANI A HÁLÓK
SZORÍTÁSÁBÓL. A NAGY TOTOABA AZTÁN
GYORSAN VISSZA IS KERÜL A TENGERBE

genetikaiminta-vételét és fogságban szaporítását tűzte ki célul. A tengeriemlős-kutató biológusok azonban azonnal jelezték, hogy a terv kivitelezhetetlen: a kaliforniai disznódelfinek ugyanis egyáltalán nem bírják a fogságot. Ennek ellenére, a VaquitaCPR tagjai 2017. októberben két egyedet emeltek ki a tengerből.

Egyikük néhány hónapos, még anyatejjel táplálkozó bébi, a másik egy fiatal, felnőtt hím volt. Állatorvosi vizsgálatukat azonban mindkét esetben megghiúsította, hogy a delfinek sokkos állapotba kerültek, és azonnal vissza kellett őket engedni a tengerbe anélkül, hogy visszahajózhattak volna velük befogásuk helyszínére. A befogási kísérlet a fiatal felnőtt hím életébe került, a bébi sorsa ismeretlen. A kudarc a szakértők figyelmeztetését igazolta, miszerint a vaquiták befogása még csak néhány perces mintavétel céljából sem kivitelezhető. A VaquitaCPR azonban a visszavonulás helyett újra tervezi a befogást, ha már legnagyobb támogatójuk, a SeaWorld kaliforniai disznódelfineket is mutogatni akar látogatóinak!

Állatorvosi vizsgálatukat mindkét esetben megghiúsította, hogy a delfinek sokkos állapotba kerültek, és azonnal vissza kellett őket engedni a tengerbe...

FÖLDGÖMB VILÁGLÁTÓ A TRENDFM-EN
CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR.
A RÁDIÓBAN VENDÉGÜNK A TÉMÁRÓL:
KRISTÓF VERONIKA

TRENDFM 94.2
GAZDASÁGI RÁDIÓ CSOPORT

KORÁBBI MŰSORAINK MEGHALLGATHATÓK:
WWW.TRENDFM.HU

A KIHALÁS SZÉLÉN

Amikor egy faj teljes létszámát a szakértők mindössze 30 egyedre becsülik, az végtelenül szívbemarkoló – főleg azután, hogy a 2018. első negyedévi jelentést kézhez kaptuk...

A kihalás a szemünk láttára megy végbe! A mexikói orvhalász bűnbándáknak a totoabahal úszóhólyagjáért fizetett összeg sokkal motiválóbb, mint a mexikói kormány által hozott jogszabály megszegésének büntetésétől való félelem.

Andrea Costa, az állatvédelmi nyomozást végző Elephant Action League igazgatója a régióba telepített hidrofonok felvételeit elemezve úgy véli, mára már csak 12 kaliforniai disznódelfin maradt a Földön!

KRISTÓF VERONIKA
A SEA SHEPHERD
MAGYARORSZÁGI KÉPVISELŐJE

▷ SZÖVEG ÉS KÉP: SZIGETI-BÖRÖCZ FERENC

SVÁBHEGY

FOGASKEREKEK KÖZÉ SZORULT TÖRTÉNELEM

Hazánknak kevés olyan szeglete akad, ahol a boldog békeidők iránti nosztalgia és a véres, sokszor fel sem tárt múlt ennyire szimbolikusan találkozna – szinte minden utcáson. Buda egyik ikonikus és nem kevésbé titokzatos zuga, a Svábhegy éppen ilyen; különösen a Fogaskerekű felső megállóinak környéke, ami remek terep egy kis gyalogos múltidézéshez

Mindenki izgatottan várja az indulást. Pár lelkes BKV-megszállott, családok csillogó szemű gyerekekkel, kirándulni igyekvő felnőttek, meg néhány helyi idős, aki talán tévedésből szállt fel erre a szerelvényre. Izgatottan lessük Gézát, a Figyelőt, akivel ma már csak itt, a nosztalgiajárdaton találkozhatunk, s már csak bábu formájában. Helyén nem is olyan régen egy igazi ember ült, mivel hegymenetben, amikor a mozdony még tolt a szerelvényeket, a masiniszta nem látott rá a pályára rendesen, ezért az első kocsi tetején ülő Figyelő tartotta szemmel a sínpart. Időutazás veszi kezdetét, ahogy a Fogaskerekű megkezdí zajos kapaszkodását a Svábhegy felé.

A Svábhegy a reformkor, illetve a kiegyezést követő időszak során kezdett benépesedni, s ebben fontos szerep jutott a Fogaskerekűnek is. Buda akkori polgármestere kezdeményezte az „örült vállalkozást”, Európa harmadik fogaskerekű vasútját, ami

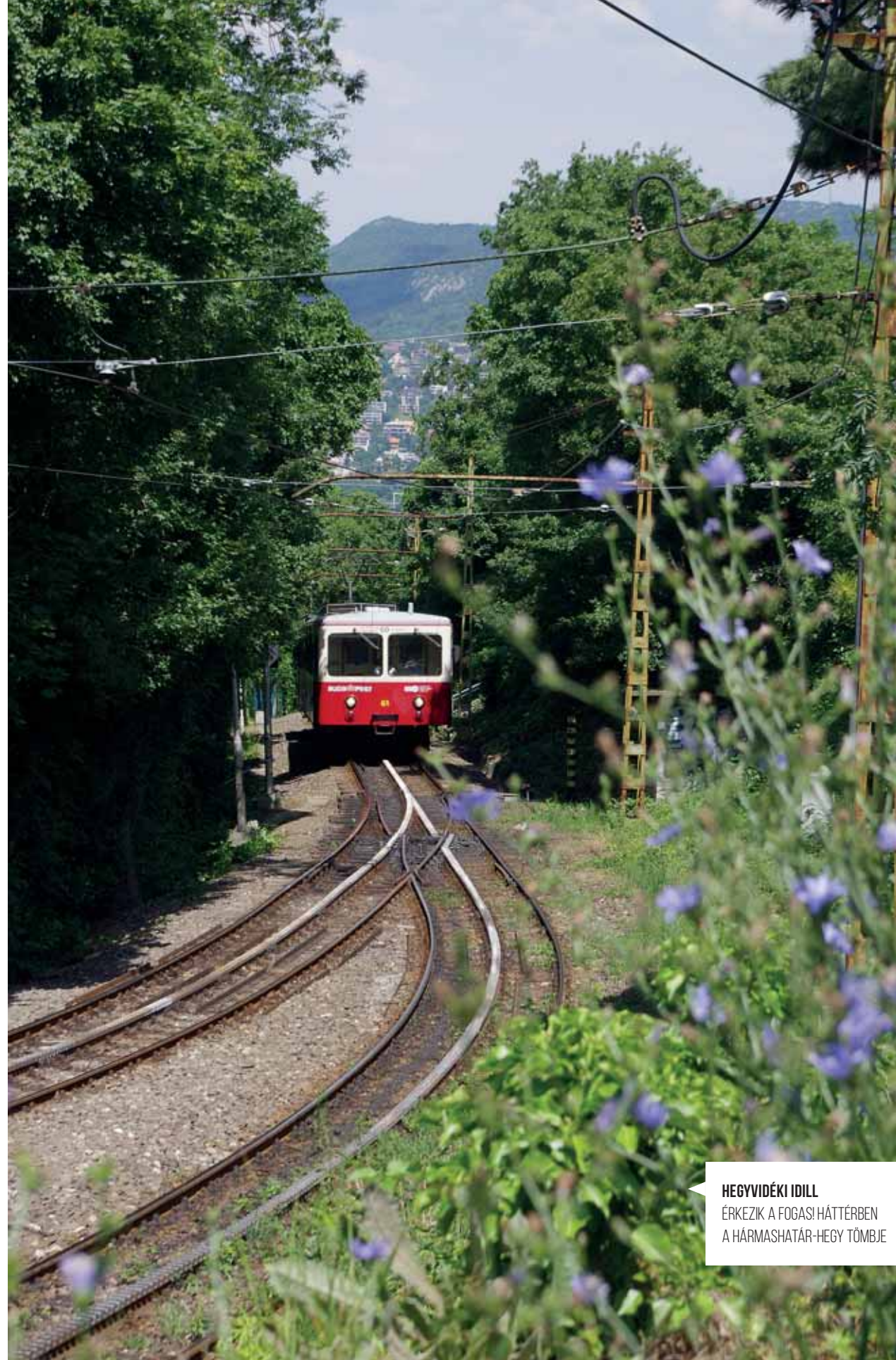
mindössze egy év alatt el is készült: 1874. június 24-én indult útjára az első járat, akkor még gőzmozdonnyal. „Egy tapodtat se nélkülem, míg föl nem vettek arra a teaforral masinátokra!” – kiáltotta állítólag Jókai Mór, előtörve közeli birtokáról, amikor meghallotta az első szerelvény érkezését. Jó ideig azonban úri passzió volt a Fogas, hétköznapi halandó nem engedhette meg magának a borsos jegyárat. A jármű ugyanakkor nagy segítséget

A FOGASKEREKŰ VÉGÁLLOMÁSÁN

AZ ITTHON EGYEDÜLÁLLÓ FOGASKEREKES RENDSZER FELÜGYELETE KÜLÖNLEGES SZAKTUDÁST IGÉNYEL. A NEM ÉPP FIATAL ALKATRÉSZEK PEDIG FOLYAMATOS KARBANTARTÁST

jelentett az építőanyag felszállításában, így a hegyoldal benépesülésében.

A pályát 1929-ben villamosították, ekkor a remízben még ma is látható sárga szerelvény társai vették át az uralmat, majd 1973-tól a ma is közlekedő piros, osztrák kocsik (Simmering–Graz–Pauker) álltak forgalomba az újjáépült vonalon. Bár a Fogas hangja ma is hasonlít egy teaforralóéra, rajta utazni már rég nem úri passzió.

HEGYVIDÉKI IDILL

ÉRKEZIK A FOGAS! HÁTTERBEN A HÁRMASHATÁR-HEGY TÖMBJE

LETÚNT IDŐK HANGULATA

Egy darabka Svájc – így nevezte a Svábhegyet egyik leghíresebb lakosa, Eötvös József, akinek „karthauzi lakja” ma is áll, és kétséget kizáróan ez az egyik legszebb svájci típusú villaépület a hegyen. Minden tekintetben Svájc – tehetnének ma hozzá kissé pikírtén –, mert míg Eötvös a hegy klimatikus viszonyaira utalt, addig az azóta eltelt történelmének kevésbé feltárt lapjai sötét titkokat rejtenek, akárcsak a svájci bankok.

A Svábhegy esszenciája leginkább a Fogaskepekű azonos nevű megállója melletti sarkon érhető tetten. A Szamos cukrászdában az úri közönség sütikérezik, és csodálja a környező épületek letúnt pompáját, de biztos, hogy közülük kevesen veszik észre az út túloldalán, az egykori Svábhegyi Nagyszálló kerítésében ma is ott virító vörös csil-

lag torzóját, és még kevesebben tudják, hogy micsoda sötét múlt vetült a környező utcák házaira a II. világháborúban.

De az időutazást érdemes pár sarokkal lentebb kezdeni, ha nem is Svájccal, de egy csipetnyi Felvidékkal. A Város-kút (a hasonló nevű megálló alatt) egyike volt azon kutaknak, amelynek vizét Mátyás király az ország első

A Város-kút (a hasonló nevű megálló alatt) egyike volt azon kutaknak, amelynek vizét Mátyás király az ország első vízvezetékével levezettette a Várhegy vízellátása érdekében.

vezetékével levezettette a Várhegy vízellátása érdekében. Ekkoriban a hegyoldal sűrű erdőknek és a király vadászterületének adott otthont. A Költő utcán a Jókai-kert

felé indulva olyan kép tárul a szemünk elé, amiért bizonyára minden valamirevaló urbanista imádja Budapestet. Az egyik oldalon pár egyszerű parasztház, amelyek híven őrzik az egykori Svábhegy hangulatát, hiszen a legelfogadottabb magyarázat szerint a hegy neve a 18. században ide költöző és intenzív szőlőművelésbe kezdő svábokra utal. Szemközt pedig egy hatalmas, megmaradt kert mellett modern villa. A letisztult, négy-szögletes formákkal nekem nincs is bajom, bár tudok a tájjal és a múlttal jobban harmonizáló megoldást is. Azért az bájos, hogy a modernitás jegyében épült házon Költő „utczát” jelöl a tábla. Mintha a jelen és a múlt nem tudna kibékülni egymással. Pár lépéssel visszább, a Diana út–Cédrus utca–Költő utca

A HÍRES KARTHAUZI LAK

SOKAT ELMOND A SVÁBHEGY MÚLTJÁRÓL, HOGY BÁRÓ EÖTVÖS JÓZSEF, A HEGY EGYIK ELSŐ LAKÓJÁNAK KISEBB, KERT VÉGI HÁZIKÓJÁT TARTJÁK MA SOKAN A KÖRNYÉK LEGSZEBB ÉPÜLETÉNEK. MILYEN LEHETETT AKKOR AZ ÍRÓ ÉS POLITIKUS VILLÁJA, AMELYET 1948-BAN ELBONTOTTAK?

HÍRMONDÓ

VÖRÖS CSILLAG TORZÓJA AZ EGYKORI SVÁBHEGYI NAGYSZÁLLÓ KERÍTÉSÉBEN

FŐVÁROSI MOZAIK

A DIANA ÚT–CÉDRUS UTCA–KÖLTŐ UTCA ÁLTAL BEZÁRT TÉR A SZENT LÁSZLÓ-TEMLOM KARCSÚ TORNYÁVAL, A JÓKAI MÓR NÉMET NEMZETISÉGI ÁLTALÁNOS ISKOLA SZECCESSZIÓS ÉPÜLETÉVEL LEGINKÁBB EGY ELDUGOTT, JOBB IDŐKET MEGÉLT FELVIDÉKI KISVÁROS HANGULATÁT ÁRASZTJA – A VILÁGVÁROS KÖZPONTJÁTÓL MINDÖSSZE PÁR KILOMÉTERRE

MÚLT ÉS JELEN A SVÁBHEGYEN

NYILVÁN SOK, AZ ÁTLAGOSNÁL GAZDAGABB EMBER ÉL BUDÁN, UGYANAKKOR A LAKOSSÁG TÁRSADALMI ÖSSZETÉTELE – AZ ITT IS VIHAROS TÖRTÉNELMI MÚLT MIATT – SOKKAL VÁLTOZATOSABB, MINT AZT SOKAN GONDOLNÁK

által bezárt tér a Szent László-templom karcsú tornyával, a Jókai Mór Német Nemzetiségi Általános Iskola szecessziós épületével, a környező utcák villáival és megmaradt, hatalmas kertjeivel pedig leginkább egy eldugott, jobb időket megélt felvidéki kisváros hangulatát árasztja, a világváros központjától mindössze pár kilométerre. Az iskola előtt szobor: a padon ülő Jókai, a Svábhegy nagy szerelmese, a „nagy mesélő” botjára támaszkodva sztorizik valamit az öt hallgató fiúnak. A Költő utcán hátranzve még a János-hegyen örökdő Erzsébet-kilátót is megpillanthatjuk a hegyek kéklő párójában, mintegy keretbe zárva a mesés kisvárosi hangulatot.

SVÁJCI TÍPUSÚ VILLAÉPÜLET

EGY-EGY KLASSZICISTA REMEKMŰ, GYÖNYÖRŰEN FELÚJÍTOTT, VAGY ÉPPEEN ROMANTIKUSAN LEPUKKANT SVÁJCI VILLA MELLETT „BUDAI KOCKÁT”, A 90-ES ÉVEKBEN ÉPÜLT „MŰBAROKK” CSODÁT, VAGY MODERN VILLÁT TALÁLUNK

A SVÁBHEGYI SZŐLŐK KÖZÖTT

A BUDAI VÖRÖS NEVŰ HÁZASÍTÁSMÉG NEM IS OLY RÉGEN MESSZEFÖLDÖN HÍRES BORKÜLÖNLEGESSÉG VOLT. DE A JÓKAI-KERTBEN FOLYÓ KÍSÉRLET NEMCSAK ENNEK ÁLLÍT EMLÉKET, HANEM JÓKAI FÖLDMŰVES-KEZÉNEK IS, UGYANIS AZ Ő SZŐLÉJÉT NEM VITTE EL A FILOXÉRA

A SPORT ŐRÖK

AZ EGYKORI GOLFPÁLYÁN DOWNHILL KERÉKPÁROSOK GYŰLEKEZNEK EGY MENETRE

„KERTÉSZ VAGYOK ÉS EZ A BÜSZKESÉGEM”

És ha már Jókai: ő volt az egyik első fecske a hegyen. Már befutott íróként, 1853-ban költözött ide, felvásárolván egy felhagyott kőfejtőt, lényegében az erdő közepén. Ekkoriban kezdett a módos polgárság kiköltözni a Budai-hegyekbe, s épültek meg az impozáns nyaralók az erdőben, illetve a szőlők között. Sokukat a kor neves építész, Hild tervezte, de hamar megjelentek a jellegzetes, svájci típusú, favázás, faragott erkélyes villák is. „Az a nagy uraság! Saját termesztette paszullyal, krumplival jóllakni, rá saját szűrte karcost inni! Igaz, hogy ráment a gazdálkodásomra egy-egy regényemnek az ára, de megvolt érte a magam gyönyörűsége.”

„Az a nagy uraság! Saját termesztette paszullyal, krumplival jóllakni, rá saját szűrte karcost inni! Igaz, hogy ráment a gazdálkodásomra egy-egy regényemnek az ára, de megvolt érte a magam gyönyörűsége.”

ber.) A kertészeti munkásságára nagyon büszke Jókai pénz és energiát nem kímélve egy igazi mintakertet hozott létre, ennek han-

karcost inni! Igaz, hogy ráment a gazdálkodásomra egy-egy regényemnek az ára, de megvolt érte a magam gyönyörűsége.” (Jókai Mór: Öreg ember, nem vén em-

gulatát őrzi a Jókai-kert (az író világa elpusztult), benne egy újonnan telepített szőlőültetvényvel és az egyetlen korabeli épülettel, a préházszal.

Jókai gondoskodó keze visszatért: a telken székelő Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatósága, a Kadarka Kör, a Hegyvidék Önkormányzat és a Préházban a Jókai-emlékszobát üzemeltető Petőfi Irodalmi Múzeum kezdeményezésére a híres Budai vöröst próbálják újra megalkotni a Kadarka, Csóka és Kékfrankos szőlőfajtákból.

A SVÁBHEGY DISZKRÉT BÁJA

Meglepő, de a Fogaskerekű első nyereséges éve 1896 volt, amikor is szerte a Monarchiából özönlöttek az emberek a fővárosba a millenniumi ünnepekre. Kiszolgáló az úri társaságot, ekkor épült meg a Svábhegyi Nagyszálló is, ahonnan külön éjszakai járat vitte az előkelő társaságot a pesti éjszaka és vissza.

De az arisztokrácia diszkrét és mára eltűnt báját leginkább a svábhegyi megállóból is részben látható, 1927-ben épült Svábhegyi Szanatórium jelképezi, ami akkoriban távoli országokból

is csábított ide hercegeket, grófkat és más előkelőségeket. Az épületben pálmaház és Hajós Alfréd által épített „szubalpin” uszoda ké-

A fogaskerekű mai végállomása mellett (1890-ben vitték fel a vonalat egészen a Széchenyi-hegyig) működött Európa egyik legnívósabb, 18 lyukú golfpályája is.

nyezettette a közönséget, amelyet egyenesen József Ferenc királyi herceg avatott fel. Nehezen hihető, de a két világháború között itt, a hegy tetején, egészen pontosan a

Fogaskerekű mai végállomása mellett (1890-ben vitték fel a vonalat egészen a Széchenyi-hegyig) működött Európa egyik legnívósabb, 18 lyukú golfpályája is. Ha pedig már volt pálya, 1939-ben épült hozzá egy különös sorsú szálloda is.

A Svábhegyen sok jeles háznak elkésztője az állapota. A Diana utca 17. szám alatti, 1844-ben Hild József tervei szerint épült

Karczag-villa – amelyet sokan a magyar reformkor egyik legszebb villaépületének tartanak – például az összeomlás szélén áll. Ilyen a Jókai-kert szomszédságában álló

Steindl-villa (ahol az Országház építője élt) s a Svábhegyi Szanatórium is. Több jeles villaépület ugyanis magántulajdonba került, s esett áldozatul korunk jellemző gyakorlatának, miszerint egyszerűbb hagyni, hogy a szép műemlék épület összeomoljon, majd a helyén felépíteni valami oda nem illőt.

Nem ilyen viszont a tudatosan reneszánsz vadászkastélyra hajazó, egykori Golf Szálló a Fo-

gaskerekű mai végállomásánál. Ezt az épületet 1990-ben felújították és Panoráma Hotellé keresztelték

A Vörös Csillag Szállodak arról volt nevezetes, hogy amikor az olimpiakonok itt edzettek 1956-ban, Nagy Imre öttusázó ledöntötte a vörös csillagot a hotel tetejéről.

át. Az épület – akkor még Vörös Csillag Szállodaként – egyébként

arról volt nevezetes, hogy amikor az olimpiakonok itt edzettek 1956-ban, Nagy Imre öttusázó ledöntötte a vörös csillagot a hotel tetejéről. Az eredetileg 23 szobás, gazdag belső díszítéséről ismert hotel a 90-es években egy „bizonytalan hátterű” ingatlan adásvétel miatt került reflektorfénybe. Ma – jellegzetes kortünetként – Libéria konzulátusa működik a hatalmas épületben.

RÁGYÓGYULT KÖZELMŰLT
ELŐKELŐ KÖRNYEZET IDE VAGY ODA, A 90-ES ÉVEK SZELLEMI SÉGE SOK FURCSA NYOMOT HAGYOTT A SVÁBHEGYEN IS (PARKOLÓ EGY ÉPÜLET MELLETT)

AZ EGYKORI GOLF SZÁLLÓ SZELLEMÉPÜLETE
A KERT GONDOZOTT, VAN NÉHA JÖVÉSMENÉS IS, DE LIBÉRIA KONZULÁTUSÁNAK AZÉRT KICSIT NAGYNAK TŰNIK...

HOTEL MAJESTIC

A Svábhegy megállótól induló Karthauzi utcán az 1930-as években a világgazdasági válság hatására épült ki a szállodasor, hiszen kevesebben engedhették meg a külföldi nyaralást, ezért felértékelődött a hazai turizmus. Ennek a szállodasornak leghírhedtebb darabja a Karthauzi utca 2. szám alatt található, egykori Hotel Majestic, ugyanis ide költözött be a zsidók deportálását koordináló Adolf Eichmann irodája. Ráadásul ide települt az Államvédelmi Rendészet vezetője, Hain Péter, valamint szervezetének zsidóügyekkel foglalkozó része is, továbbá Ferenczy László csendőr ezredes, az Eichmann mellé rendelt magyar összekötő tiszt is itt dolgozott. Az épület völgy felőli oldalán még ma is állnak azok a fáskamrák, amelyekben Eichmann és társai embereket tartottak fogva. Kissé tovább, a Kis Majestic (Melinda u. 1.) és a Mirabell Szálló

A HAJDANI HOTEL MAJESTIC ELŐTTI FÉLELMETES FÁSKAMRÁK

A VÉRES TÖRTÉNELEMNEK ITT SEMMI NYOMA. „CSAK ANNAK NEHÉZ A MA ÉS A HOLNAP, AKI NEM MER SZEMBENÉZNI A MŰLTJÁVAL.” (BERKESI ANDRÁS)

FÖLDGÖMB VILÁGLÁTÓ A TREND FM-EN
CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR.
A RÁDIÓBAN VENDÉGÜNK A TÉMÁRÓL:
SZIGETI-BÖRÖCZ FERENC

TREND FM 94.2
GAZDASÁGI RÁDIÓ CSOPORT

KORÁBBI MŰSORAINK MEGHALLGATHATÓK:
WWW.TRENDFM.HU

alagsorában börtönöket is kialakítottak. Több száz, politikai okból elfogott személyt kínoztak meg

Ennek a szállodasornak leghírhedtebb darabja a Karthauzi utca 2. szám alatt található egykori Hotel Majestic. Ide költözött be a zsidók deportálását koordináló Adolf Eichmann irodája.

itt, mielőtt tovább szállították volna őket valamelyik német koncent-

rációs táborba. Furcsamód még egy hevenyészett emléktábla sem emlékeztet a múlt e sötét korszakára. Sőt, csak 2010-től kezdődően jelentek meg írások a Svábhegy sötét náci múltjáról, ma pedig elhivatott történészek vezetnek itt városi sétákat a témában, megbotránkoztatva vagy elgondolkodtatva a kíváncsi és többnyire semmiről sem tudó helyi lakosokat.

ZIKI-ZAKATOL A...

Sokat elmond egy történelmi korról az is, hogy milyen épületek, építészeti projektek kaptak engedélyt és elsőbbséget. Mindenki tudja, hogy a mai Gyermekvasút elődje az Úttörővasút volt, de azt a tényt már kevesebben ismerik, hogy ez volt az új rezsim egyik első beruházása – a Népstadionnal egyetemben. „A csodálatos gyorsasággal készült Úttörővasút nemcsak köztársaságunk építőerjét hirdeti, hanem a lendületét is” – hallható az 1948-as átadóról készült korabeli Híradóban, amely-

DICSŐ MŰLT

OLYAN TELEKEN, MINT A 2016/2017-ES VOLT, A NORMAFA SPORTÉLETE FELELEVENÍTI AZ ARANYKORT, AMELYET SIFUTÓUTAK, SIUGRÓSÁNC, TÖBB FELVONÓ ÉS PÁLYA, ESTI KIVILÁGÍTÁS ÉS A BATTHYÁNY TÉRRŐL INDULÓ KÖZVETLEN SÍJÁRAT JELLEMZETT, S AMELY A RENDSZERVÁLTÁS KÖRNYÉKÉN ÉRT SZÉP LASSAN VÉGET

ben az is látható, hogy egy lelkes kiskalauz elkéri Rákosi és Gerő elvtársak jegyét, majd így szól rá Rajk elvtársra: „Rajk pajtásnak

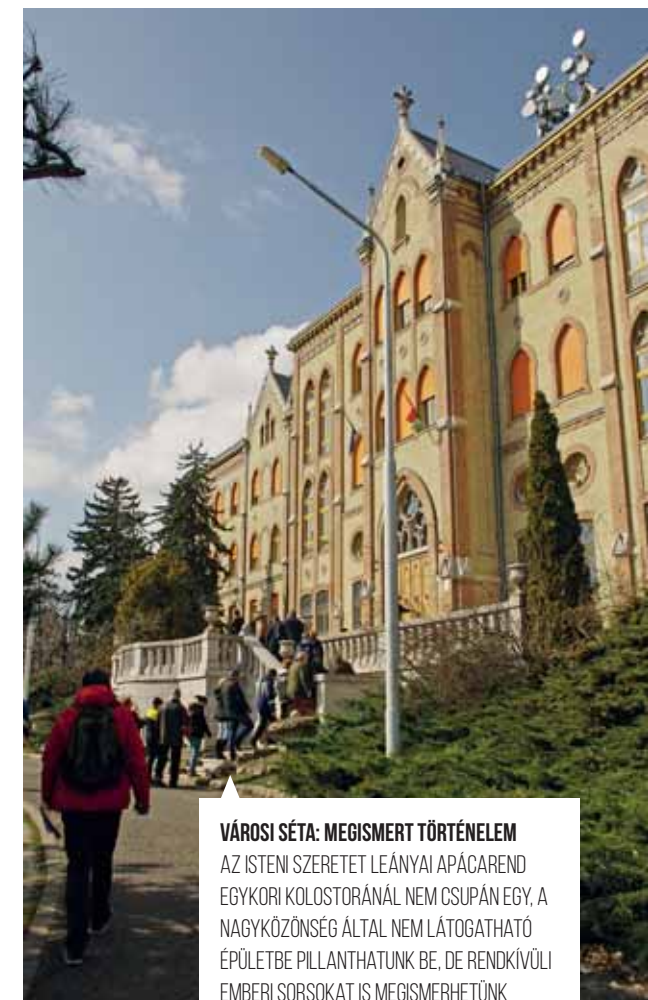
Mindenki tudja, hogy a mai Gyermekvasút elődje az Úttörővasút volt, de azt a tényt már kevesebben ismerik, hogy ez volt az új rezsim egyik első beruházása – a Népstadionnal egyetemben.

nincs jegye? Fizessen bírságot!” A dolog pikantériája, hogy pár hónapra rá Rajk elvtárs a közeli, ma Rajk-villának nevezett épület hírhedt, hatszögletű szobájában találta magát, amelyről részletesen beszámol Szász Béla Minden kényszer nélkül című könyve.

De korántsem ez volt a kommunizmus teremtette egyetlen furcsa szituáció a hegyen. Az egykori Rendőrtiszti Főiskola (ma Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kara) szocialista blokkjai között bújkol meg az Isteni Szeretet Leányai apácarend egykori kolostora. A rendet a 19. század közepén árvák, szegény gyerekek és cselédnők nevelésére alapították Bécsben. A II. világháború után – mi más? – traktorosiskolát telepítettek a

MEGÚJULÁSRA VÁRVA ►

A RAJK-VILLAKÉNT ELHÍRESÜLT ÉPÜLET MA A NORMAFÁT REHABILITÁLÓ CÉG TELEPHELYE

VÁROSI SÉTA: MEGISMERT TÖRTÉNELEM
AZ ISTENI SZERETET LEÁNYAI APÁCAREND EGYKORI KOLOSTORÁNÁL NEM CSUPÁN EGY, A NAGYKÖZÖNSÉG ÁLTAL NEM LÁTOGATHATÓ ÉPÜLETBE PILLANTHATUNK BE, DE RENDKÍVÜLI EMBERI SORSOKAT IS MEGISMERHETÜNK

zárdá mellé, majd 1950-ben a szerzeteseket deportálták, a rendházba pedig az Államvédelmi Hatóság Tisztképző Főiskoláját költöztették. Az 1956-os forradalom leverése után került ide aztán a Rendőrtiszti Főiskola elődje. A gyönyörű épület ma is áll, kápolnáját előadóteremmé alakították, az állammenyезet alatt bújnak meg a kápolna eredeti freskói.

A Svábhegy titkos múltja ma is kétarcú. Megrázó történetek bukkannak fel a mélyből, mások pedig tovább rejtőzködnek. A Budapesti Aszfaltprojekt lelkes

történései például megtalálták és dokumentumfilmet készítettek arról az apácáról, aki a német megszállás alatt zsidó kisgyere-

A II. világháború után traktorosiskolát telepítettek a zárdá mellé, majd 1950-ben a szerzeteseket deportálták, a rendházba pedig az Államvédelmi Hatóság Tisztképző Főiskoláját költöztették.

keknek nyújtott menedéket. Jelen ismereteink szerint az ún. Rajk-villa lesz a megújuló Normafa látogatóközpontja, itt azonban emléktábla elhelyezése sem szerepel

a tervek között. Szomorú, hogy a városi sétákat látogató, lelkes közönség, a „helyi turisták” ennyit sem érdemelnek – nemcsak azért, hogy környezetünket minél többen megismerjék, de azért is, hogy legalább szájhagyomány útján terjedjenek a múlt elhallgatott történetei.

SZIGETI-BÖRÖCZ FERENC
GEOGRÁFUS, TELEPÜLÉS- ÉS TERÜLETFEJLESZTŐ.

teamLab★ Future Park

Tanulj játszva a világ legmodernebb

tudományos játszóterén!

NYITÁS: Április 28.

KIEMELT TÁMOGATÓINK: T... SAMSUNG

Andrássy Élményközpont

(Párizsi Nagyáruház, Budapest, Andrássy út 39.)

futurepark.hu

jegy.hu

GERLE, BALATON, CSOBÁNC VETERÁN GÉPPEL EGY HISTORIKUS KÉPHEZ

▷ SZÖVEG ÉS FÉNYKÉP: SZIRMAI GÁBOR

A vállalkozás izgalmaival küzdve ereszkedem be az 1933-as Afrika-repüléséről elhíresült, kétfedelű „Gerle” gépülésébe. Fejemben zúgnak a gondolatok. Kitart-e a jármű? Vajon a fejem feletti 60 literes benzintank – melynek fenék-kifolyóját nemrég esztergáltam és forrasztottam – nem fog-e megviccelni egy kis tűzijátékkal, majd autodaféval? Emlékszem még az egy héttel korábbi

esetre, mikor egy másik, csillagmotoros veteránt a földet érés utáni percekben rutinvizsgálatnak vetettem alá, ám ahogy a hátsó futómű lemezrugóköteg-összefogó csavarjának esetleges fellazulását kontrolláltam, a gép hatalmas robajjal lerogyott... A földet érésakor kiszakadt csavar pont akkor szabadította ki magát a nyírófeszültségek jótékony hatásából

A pilótársadalom fegyelmeztetett és akasztófahumorú, így azonnal jöttek a megjegyzések: „Az én hátsó feletem, kérlek, ne piszkáld, mert esetleg én is rárogyok a kezedre!” – szólt egy 135 kg-os „motoros” „A szerelőkollégának nem kellene-e inkább járókereten gyakorolni?” – csendült fel rögtön utána a Budakeszi reptér egy nálam sokkal tapasztaltabb pilótájának diszkrét helyzetelemzése.

#PILÓTÁK #RÉGI GÉPEK #IZGALOM ◀

A FELSZÁLLÁS

És most ugyanezek az urak figyelik érdeklődve, ahogy a térképeimet rendezem, ellenőrzöm a motor és a navigáció műszereinek alapállását, szerencsétlenkedek a négyponos biztonsági övvel, miközben a nyakamban lógó, nyomorúságosan digihitvány fényképezőeszközök makacsul próbálnak beszorulni a botkormány és a combom közé. Márpedig most fontosabbak ezek a kamerák, hiszen e repülés egyik célkitűzése, hogy megismételjünk néhány historikus légitelítést a Balaton felett – majd' egy évszázad múltán.

Repülőskörökben csak G. T.-nek nevezett kollégámban bízhatok, hiszen nemcsak tudása áll toronymagasan felettem, de a máskor közgúny tárgyát képező, vagány pilóták idegein játszó precízsege most aranyat ér.

A magasságmérő nullázócsavarjának felszállás előtti beállításakor átfut rajtam az a nehezen megfogalmazható, pazar komfortérzés, amit csak a billmentes

(lásd Bill Gates) gépi környezet tud biztosítani. A Gerlén – végtelen elégedettségemre – nyoma sincs a digitális technikának. Így nemcsak megnyugtatóan átlátható a gépek, műszerek üzeme, de a bináris technikára oly súlyos átokként nehezítő (és egyre jobban nyomasztó) gép-ember kapcsolat is konfliktusoktól mentes. Minden műszer mechanikus, mutatós, ami a menü-főb pilótának megváltás egy

A magasságmérő nullázócsavarjának felszállás előtti beállításakor átfut rajtam az a nehezen megfogalmazható, pazar komfortérzés, amit csak a billmentes (lásd: Bill Gates) gépi környezet tud biztosítani.

nehéz repülési helyzetben.

Sajnos azonban időm nem engedte, hogy kameráimat is billmentesítsem [mondjuk, 9x12-es, üveg(exponáló) lemezes, kihuzatos Voitlanderemmel], de három digi tén kitesz egy százéves analógot... E pillanatban azonban fotóeszközöm folyamatos és végtelen ide-

gesítő, kalapáccsal anullálható hangjelzéseit már bőven elnyomja gépünk motorpróbája: előbb az egyik, majd a másik gyújtókört vizsgálva a vájt fülű a fordulatszám-láló nélkül is meg tudja állapítani, hogy vajh' minden henger, mind-egyik gyújtógyertyája ép-e?

A füves kifutópályára méretezett „Gerle” az ürgelyukakon, huplikon könnyedén átpattogva emelkedik, tiszteletkörüvel üdvözlő a kifutón tartózkodó 5 db(!) historikus, két-fedelű gépet. A kétszárnyas elrendezés mellesleg – noha „repülő dróttakadály”-nak nevezik a neológ kollégák, mégis statikai értelemben (lásd: rácsos tartók!) sokkal tökéletesebb, biztosabb, szívósbabb, mint a légellenállás tekintetében jobb, merevítetlen egy-szárnyú rendszer.

A repülés szépségét pedig számomra minden felszálláskor a János-hegyi kilátó FELETTI panoráma bizonyítja.

SIÓFOK FÖLÖTT

A NAGY VITORLÁSKIKÖTŐBŐL KIFUTÓ HAJÓK JÓ SZÉLRE VÁRNAK, DE EGY ILYEN KÖNNYŰ ÉS NYITOTT GÉPNÉL SEM ELHANYAGOLHATÓ A SZÉLJÁRÁS. A VASÚT FÖLÖTT REPÜLVE NEM KIKERÜLHETŐ TÉMA, HOGY A 19. SZÁZADI MEGÉPÍTÉSE ÉS ENNEK SORÁN A BALATON DÉLI PARTVONALÁNAK KIEGYENESÍTÉSE MILYEN ÓRIÁSI MÉRTÉKBEN ÁTFORMÁLTA A TÁJAT

A GÉPHEZ EMBER KELL

LEGALÁBBIS A HISTORIKUS JÁRMŰVEKHEZ. A GERLE-REPLIKA KIVÁLÓAN REPÜL, ALACSONYAN IS JÓL MANÓVEREZ, ESZMÉNYI SZÁLLÍTÓESZKÖZ A FELSZÍNKÖZELI MEGFIGYELÉSEKHEZ

ÚTKÖZBEN

Egyelőre nem kell tájékozódni, hiszen a balatoni légpálya „hazainak” tekinthető, a reggeli órák miatt termikék sem zavarnak. Nem emelkedünk magasra, 400 méter pont elég, hogy „emlék-térkép legyen” a táj. A Sós-kúti-kőbánya, melynek köveit rendőrmentes dűlőutakon szállítottam építkezésemhez. A magasból még néhol kivehető a töltés, ahol Magyarország utolsó lóvasútján utaztam Csepel motorommal (egy fegyenc ült a bakon), hogy benzint spóroljak Ercsire menet. Vörösmarty szülőháza, ahol beleszerettem díszkötetekbe. Egykor romos kastélyok,

ahol éjszaka a szocializmus alatt még a padláson széthányt könyvek, tört antikvitások közt lehetett aludni. A Velencei-tó nádvilága felett átrepülve keresem azt a nyiladékat, ahol sunyin még lehet éjjel vizisielni.

A magasból még néhol kivehető a töltés, ahol Magyarország utolsó lóvasútján utaztam Csepel motorommal (egy fegyenc ült a bakon), hogy benzint spóroljak Ercsire menet.

A Séd patak egykori többtucatnyi vízimalmát dokumentálva akkoriban sírtam lepusztult állapotukon, most felettük repülve aggódom,

vajh' kiássák-e a nekem oly kedves Francis-turbinát, hogy ócskavasként eladják a rend nevében?

Pedig figyelnem kellene a gépre is, a bőr haube áttörésén időnként felhangzik kollégám kérdése: „Olaj rendben?” Igen, a legfontosabb az olaj nyomása, utána a hőfoka. Ha a mutatóra pillantok, tovasikló tekintetemmel nyugtázom a 100 km/h körüli optimális sebességet. A varió nem érdekel, hiszen tiszta az idő, a horizont az egykori celluloid, ma metakrilátra cserélt szélvédő alján kissé mattul terpeszkedik. Igen, a légcsavarkör lágyítja a képet.

A NAGY VÍZEN ÁT

BÁR SEKÉLY A TÓ, DE BELEBUCSKÁZVA PONT ELMERÜLNÉNK... NYUGATON KERESZTEZZÜK A BALATONT, ÉS CÉLBA VESSZÜK A TANÚHEGYEKET. BALRA A BADACSONY TÚNIK FÖL, JOBBRA, A DÉLI PARTON MÉG ÉPP LÁTSZANAK A FONYÓD KÖRNYÉKI „HEGYEK”

BALATONI ÚTI CÉL

A tó keresztezésekor Lányi Antal 1911. augusztus 27-i repülése előtt tisztelgünk. Az évforduló ugyan nem kerek, de a kisebb egységek olyannyira pontosak, hogy még a délutáni óra és perce is azonos, hiszen tíz perc múlva pillantom meg emlékművét Badacsonyban. Gépét Almásy László is repülte – én viszont egy éve Almásy egyik repülőútját jártam végig Afrikában.

A víztükör fölé való kirepüléskor viszont bizonyos, hogy gondolatunk a vízreszállás végrehajtása körül kering. Be kell gyakorolni a

tennivalókat: akkuleválasztás, becsapódáskori fej- és testtartás, öv kioldása, értékek mentése, a befejező élő és élettelen tagok elhelyezése, véglegvétel – számítva az átvágódásra (bukfencre), valamint a törzs összeroppanására is. Tisz-

A víztükör fölé való kirepüléskor viszont bizonyos, hogy gondolatunk a vízreszállás végrehajtása körül kering.

telet azoknak, akik a repülős (fejes) műugrás sportágában igazán spílerrek voltak a repüléstörténet szerint (pl. angliai légi csata, a Monarchia vízirepülői stb.).

Történetünk szerzője a **historikus világszemlélet és egy letűnt kor nagy pontossággal előállított gépészeti berendezéseinek rendkívül elszánt rajongója, ismerője és használója. Sajátos szóalkalmazása, nyelvtani megoldásai, az újmagyar kifejezések kerülése e fogyasztói világ előtti időhöz való ragaszkodását fejezi ki. Hiszen ő máig ebben él, ezt képviseli...**

LÉGI FELVÉTELEK NYOMÁBAN

Az emberiség rám eső etapjait legalább dokumentálni kötelességemnek érzem: nevezetesen, hogy mi változott az évtizedek alatt. Ez a Balaton környékén kiváltképp izgalmas – gondoljunk csak a vízállásokra, hínárosodásra, nádfoltokra, a várak eróziójára, falvak terjeszkedésére, a szőlőművelés visszaszorulására, a vasutak-építkezések vízfelület-csökkentő hatására, a Balaton környéki katonai gyakorlóterületek és bányák rongálásaira – csak hogy néhány példát említsünk.

Ha nem utasként közlekedünk, a kép elkészítése előtt persze tájékozódni kell: nincs-e tiltott légtér, hol van turbulens légáram,

nem termikes-e a terület stb.? Kiváltképp problémás a régi objektív látószögének becslése. Meg kell határozni a magasságot és a koordinátákat. A régi felvétel pontos mását persze igen nehéz elkészíteni, mert térben kell mozogni – de hát ettől sport a vadászat!

Ha nem utasként közlekedünk, a kép elkészítése előtt persze tájékozódni kell: nincs-e tiltott légtér, hol van turbulens légáram, nem termikes-e a terület stb.?

S nem árt, ha tudjuk, hogy a világháborúk alatt légifelderítők képeit már nagyon rafinált, ősi számítógépekkel rakták össze, határozták meg a térbeli koordiná-

KULTÚRTÁJ-KÉP

A SZIGLIGETI VÁR FÖLÖTT KÖRÖZÜNK, A HÁTTÉRBE A SZENT GYÖRGY-HEGY EMELKEDIK. SZIGLIGETEN A II. VILÁGHÁBORÚBAN AMERIKAI BOMBÁZÓ CSAPÓDOTT BE...

táikat, valamint a változásokat. E megbízható mechanikus számítógépek szerkezeti felépítésükben az évszázaddal ezelőtti vasúti számítógépekre, valamint a lölemképzőkre hasonlítottak, általában a trigonometria tételeinek elvén működtek.

Egy régi felvétel megisméltésekor gondolni kell a ködre és a fényviszonyokra. Nemcsak a Nap állásszögére, de a felhőalakzatokra, színváltozásokra is – annak dacára, hogy a régi felvételek nem színesek. A pan-, ill. ortokromatikus filmanyagok (hozzátéve még a gradiációt is) ugyanis igencsak különböző hangsúlyú képeket hoznak létre.

RÁREPÜLÜNK A CSOBÁNCRA

MÁR ELLENFÉNYBEN ÉRJÜK EL EGYIK FŐ CÉLPONTUNKAT. A 90 ÉVVEL EZELŐTTI KÉPHEZ KÉPEST FŐLEG A FÁS NÖVÉNYZET KITERJEDÉSÉNEK NÖVEKEDÉSE ÉS A TELEKHATÁROK, PARCELLAMÉRETEK ÁTALAKULÁSA LÁTVÁNYOS

ŐSFORRÁSOK

E repüléshez Kogutowicz Károly Dunántúl és Kisalföld (1928–32) c. kötetéből választottam képet, mely a Csohány hegyet ábrázolja (mivel régebben itt építettem fel múzeumomat, és jól ismertem a tájat, légjárást, szükség-leszállóhelyeket). A felvétel – amely a várat, a szőlőket, vízmosásokat, az azóta szétvert présházakat is mutatja – kiválóan alkalmasnak látszott, hogy majd' kilenc évtized után megismételjem és elmerenghessek rajta...

Régi légi felvételek persze rendkívül sok forrásból nyerhetők, ka-

tonai kiadványokból, térképészeti intézetekből, útleírásokból és nyilván az internetről is, de nem kell feltétlenül mindig a repülőgépes kép-készítésnél maradni! Különösen izgalmas tanulmányozni a léggömb-kultúra megmaradt anyagait. A „Turul” léggömb felszállásait, vagy a Királyi Magyar Autóclub lég-

MEGBECSÜLT MŰLT

A REPÜLÉSI MAGASSÁG, A HANG ÉS A LÁTVÁNY MINDEN FÖLDI HALANDÓBÓL EGYÖNTETŰ NYAKNYÚJTOGATÁST ÉS ELISMERŐ INTEGETÉST HOZ ELŐ

gömbildőzés-versenyprogramjait. A külföldi választék pedig ennek sokszorososa.

A léghajók fényképanyagai pedig még nagyobb bőséget mutatnak (és csak halkán jegyzem meg, hogy a mai, üléshez képest rosszul elhelyezett, arasznyi, nyomorúságos repülőablakok helyett a léghajókon méteres ablaktáblákon át lehetett az utazásban gyönyörködni, ráadásul kb. ötödakkora utazómagasságban...).

BÚCSÚ, VÍZBOMBÁVAL

Légifelvétel-vadászatunkat a Csohány felett fejezzük be. Szárnybilletéssel és két tiszteletkörrrel üdvözöljük M. Zsófiát, aki – historikus jelzőként – zászlólengetésekkel adja meg az irányszöveget a vár legmagasabb fokáról. Hálánkat egy jól irányzott vízbombával is kifejezzük – ez esetben nem vásott repülőcsőnyként, hiszen a fürdő a rekkenő hőségben bizonyára jól jön. Búcsúnk szól a várnak, a nyár utolsó napjának, valamint annak az épp befejezett múzeumbontásnak (a csobánci légegyetem maradványai eltakarításának), melynek szomorú emlékei összetört márványok, bezúzott boltívek, kiflexelt kandeláberöntvények formájában mélyrepülésben még felismerhetőek. E történet is intő jel, hogy örizzük jól múltunk megismételhetetlen emlékeit, de történéseit is!

SZIRMAI GÁBOR
MÚZEOLÓGIÁVAL, HADTÖRTÉNETTEL, HISTORIKUS GÉPÉSZETTEL, RÁDIÓTECHNIKÁVAL ÉS AFRIKAI UTAZÁSOKKAL FOGLALKOZIK

BARLA
TÁVCSÖBOLT

Az Univerzum soha sem volt még ilyen közel hozzád!

CELESTRON
okosteleszkópok

1125 Budapest, Nógrádi u 39.
barlatavcsobolt.hu
Tel.: (1) 201-0486

TELEKI SÁMUEL FELFEDEZŐ KLUB
UTAZÁSOK A GÖRGÉNYI-HAVASOKTÓL AZ ALTÁJIG ÉS ALASZKÁIG

A nagy kékség

Az Adria titkai

Körutazás

2018. szeptember 1-7.

Kiscsoportos körutazás (16 fő + 1 fő szakvezető)
Szállások mindenütt közvetlen tengerparti szállodákban(!).

Dalmácia legtávolabbi szigeteire,
távolsági kompokon, vitorlásokon, motoros- és gumicsónakokon – nemcsak hajósoknak(!).
Utazásunk a hajóutak és szigetfelfedező túrák ötvözeté. Jól ismeri az Adriát? Jól ismeri annak legtisztább, halban és élményekben leggazdagabb vizeit – legtávolabbi csodáit?

Split-Vis-sziget: „Az Adria Máltája” - Bisevo:
A Kék-barlang szigete - Palagruza (Pelagosa),
az Adria legtávolabbi szigete - Hvar szigete

224 700 Ft

+ fakultatív belépők és programok

JELENTKEZÉS Gögös Norbert | +36 30 250 2765
norbert@telekifelfedezok.hu | www.telekiutak.hu
| Licence: U-001681/2015

▷ SZÖVEG ÉS FÉNYKÉP: MUNKÁCSY BÉLA

ADDIG ÜSD A REZET...!

CINTÁNYÉRVIZIT TOSZKÁNÁBAN

Vajon mit keres a Rolling Stones Itáliában? Amit mi is: egy apró pistoiai műhelyt, ahol a világ talán legkiválóbb cintányérjai készülnek, és ahonnan Charlie Watts, a világhírű zenekar dobosa is vásárol. Egy évtizedek óta az ütőhangszerek világában mozgó geográfus számára ugyan mi is lehetne ennél csalogatóbb ezen a vidéken...?

Egy 1605-ben kelt dokumentumra alapozva sokak szerint Pistoia nevét az itt élt fegyverkovácsoknak köszönheti, akik többek között pisztolyt (pistol) készítettek. A közeli Firenze és Lucca árnyékában megbújó városka évszázadokon át visszafogottan fejlődött, így középkori városközpontja ma látnivalókban nem oly gazdag. Van viszont más értéke, amit ráadásul nem is az Óvárosban kell keresni, hanem a városfalon túli egyenutcáskák egyikében.

Vendéglátónk magabiztosan cikázik autójával az üzemcsarnokokkal és kisebb-nagyobb ipari létesítményekkel tarkított külvárosi utcákon, mígnem megáll egy szerény, jellegtelen épület előtt. Nincs előkelő kerítés vagy aranyozott kilincs, csak egy közönséges vasajtó, mégis megilletődötten kopogtatunk, hiszen a felirat világosan jelzi: megérkeztünk a dobosok egyik európai szentélyéhez, az UFIP hangszerkészítő üzemhez! Nagy sokára felbukkan egy dolgozó, majd sofőrünkkel olaszul diskurál. Kiderül, hogy engedélyt kapunk a belépésre, ám még sokáig tétlenül álldogálunk. Nem teljesen világos, mire várunk, de aztán kiderül: magára a tulajdonosra. Luigi Tronci személyesen fogja az üzemet bemutatni, és most csak a kedvünkért fárad ide!

A CÉGTULAJDONOS

LUIGI TRONCI A RAKTÁR KÉSZLETEIT, CINTÁNYÉR-ELRENDEZÉSÉT MAGYARÁZZA (ELŐZŐ OLDALPÁR)

MŰHELYCSARNOK

EZ ÉPPEEN A LEGNAGYOBB, AHO L A FÉLKÉSZ MUNKADARABOKAT RÉSZBEN KÉZI, RÉSZBEN GÉPI ESZTERGÁLÁSSAL VÉKONYÍTJÁK. AZ ELŐTÉRBE SORAKOZNAK A KÜLÖNBÖZŐ ÁTMÉRŐJŰ FÉLKÉSZ CINTÁNYÉROK, DE A JÓ MEGFIGYELŐ A HÁTTÉRBE HÁROM MÉRLEGET IS FELFEDEZHET

EGYÉNI IGÉNYEK

A VEVŐ KÉRÉSÉRE A KÉSZ HANGSZERT SZÜKSÉG ESETÉN MÉG ÁT IS ALAKÍTJÁK – ITT RÁADÁSUL ÉPPEEN EGY MÁR HASZNÁLT HANGSZER FORMÁLÁSA TÖRTÉNIK. AZ UTÓLAG BEKALAPÁLT SZEGEGCEK REZGÉSE BIZTOSÍTJA A HANGSZER HOSSZABB KICSENGÉSÉT, AMIT FŐLEG A DZSESSZ VILÁGÁBAN KEDVELNEK

CINTÁNYÉRTÖRTÉNET

Az európai rézbányászat i. e. 3500 környékéig vezethető vissza, első nyomai az északnyugat-olaszországi Liguria területén található. Lényegében szinte idáig, vagyis a legelső rézeszközökig nyúlik az itteni cintányérbiztosítás története.

A rézérckészletek errefelé igen jelentősek voltak, kitermelésük csak az 1920-as években szorult vissza. Az olaszországi készletek kimerülésével igazán jó minőségű alapanyag beszerzése mostanában csak Dél-Amerikából, elsősorban a rézércnagy hatalom Chiléből lehetséges.

A modern cintányérok gyártása a 20. század elején indult be a térségben – a tengerentúlról beszivárgó dzsessz egyre népszerűbbé válásával. Pistoia a harang- és hangszergyártás egyik központjaként gyorsan reagált az igényekre: a 20-as években már négy helyi cég versengett a hazai és nemzetközi piacokért. Az egymásnak feszülésnek az összefogás vetett véget: 1931-ben megalapították az Olasz Cintányérbiztosítók Egyesülését (Unione Fabbricanti Italiani Piatti) és a kezdetüket felhasználásával az UFIP márkát.

A termelés évtizedeken keresztül sikeresen folyt, de a nagy áttörés csak az 1970-es években következett be, amikor egy forradalmi újítással, a forgóöntés bevezetésével lepték meg a konkurenciát. Ennek lényege, hogy az olvadt rézötövet gyorsan forgó öntőformába öntik. A máig egyedülálló, jogvédett technológia a cintányér kúpjának jobb minőségét, nagyobb teherbírását, illetve szebb, határozottabb hangzását eredményezte.

A nagy áttörés csak az 1970-es években következett be, amikor egy forradalmi újítással, a forgóöntés bevezetésével lepték meg a konkurenciát.

FÖLDGÖMB VILÁGLÁTÓ A TREND FM-EN
CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR.
A RÁDIÓBAN VENDÉGÜNK A TÉMÁRÓL:
MUNKÁCSY BÉLA

TREND FM
GAZDASÁG RÁDIÓ CSOPORT

KORÁBBI MŰSORAINK MEGHALLGATHATÓK:
WWW.TRENDFM.HU

RITMUSGYÁRTÓ RÉZMŰVESEK

Az öntési folyamat eredménye egy vastag, nehéz, fakó színű, meglehetősen koszos – de szerencsére már nem forró –, nyers cintányér. Ebből a következő lépésben egy bronz forgácskupac közepén üldögélő mester készíti a megfelelő vastagságú félkész terméket. Gyorsan forgó, speciális esztergáján egy éles kéziszerszámmal végzi a lemez vékonyítását. A legtöbb gyártónál e fázist már évtizedekkel ezelőtt gépesítették, de itt máig ragaszkodnak a nagy tapasztalatú szakemberek kétkezi munkájához. (És bár legyen szó a forgácsolás bármelyik módszeréről, a jó hír, hogy egy következő öntési ciklusban a fémhulladék visszakerül a gyártási folyamat elejére, így a termelés lényegében hulladékmentes.)

Ekkor dől el véglegesen, hogy az adott hangszer milyen nehéz lesz. Ez pedig igen fontos szempont: az UFIP-nak 10 termékcsoportja, úgynevezett szériája van különböző műfajok, játéktípusok számára, és ez nagyban a termék súlyától is függ. Az egyes szériákon belül vannak meghatározott célra (például ún. kísérő vagy beütő) gyártott, sőt még ezen belül is általában 4–8 különféle átmérőben készített, eltérő hangzást biztosító tányérok. A súlynak tehát komoly jelentősége van, ennek megfelelően a műhelyben lépten-nyomon találkozni különféle mérlegekkel, a hangszerek hátulján pedig kézzel rajzolt, a termék tömegére utaló feliratokkal.

A következő lépés a kalapálás, amely még néhány évtizede is kizárólagosan kézzel történt. Mindenképp komoly fizikai erőt igényel, így korábban egy mester naponta csupán 10-20 hangszer megmunkálására volt képes. Ma ezt már gépek segítségével gyorsítják fel, s a mesterek a sebesen kopácsoló masina alatt megdöbbenő precizitással igazítják a kerek tányérokat. A tulajdonos elmondása szerint a kalapálás egyes fázisai között minden hangszert ki is próbálnak, majd a hangzás alapján döntenek a következő lépésről. Gyakorta kézikalapáccsal is igazítanak a hangzáson – ez a feladat igényli a legjobb hallást és legnagyobb tapasztalatot, ezért erre a 17 dolgozó közül csak háromnak van itt felhatalmazása.

A tulajdonos elmondása szerint a kalapálás egyes fázisai között minden hangszert ki is próbálnak, majd a hangzás alapján döntenek a következő lépésről.

ELŐSZOBAL

AZ ÉRKEZŐT A RELIKVIÁKKAL ZSÚFOLÁSIG DISZÍTETT FALAK FOGADJÁK, TERMÉSZETESEN FŐKÉNT A MÁRKA IRÁNT ELKÖTELEZETT MUZSIKUSOK FOTÓIVAL, AJÁNDÉKAIVAL, EMLÉKTÁRGYAIVAL

A TETŐTÉR

ITT LAPUL EGY KISEBB HANGSZERMŰZEUM ÉS MINIKIÁLLÍTÁS, VALAMINT AZ AZ IRODA IS, AHONNAN A TULAJDONOS, LUIGI TRONCI IRÁNYÍTTJA A CÉG ÉLETÉT. A HÁTTERBEN BALRA A SZIMFONIKUS ZENEKARI MŰVEKHEZ HASZNÁLT, SÁRGARÉZBŐL KÉSZÜLT, MÉTERES ÁTMÉRŐJŰ GONG FÜGG

HANG-ANYAG

A széles körben elterjedt cintányér elnevezés nem a felhasznált alapanyagra (cink) utal, hanem hangutánzó jellegű – más nyelvekben is: németül Tschinelle, angolul cymbal, franciául cymbales. A hazai komolyzenei szókincsben elterjedt réztányér elnevezésre ez persze nem igaz...

A mai cintányérok nem tiszta rézből (vörösrézből) készülnek. A legtöbb csúcsmínőségű hangszer alapanyaga már 400 éve az ún. B20-as bronzötvözet, aminek összetétele 80% réz, 20% ón, illetve nyomokban főleg ezüst, esetleg cink és ólom. Ez lényegében a templomi harangok öntéséhez is használt, ún. harangbronz. A cintányérok kisebb része B8-as ötvözetből készül, ami a hangszerek vörösebb árnyalatot és élesebb hangzást kölcsönöz. A réz és cink ötvözetéből, az ún. sárgarézből készült hangszerek képviselik a legalacsonyabb minőséget és egyben árfekvést.

TESZTHELY

A VÁSÁRLÓ BÁRMELYIK MODELLT KIPRÓBÁLHATJA A KITÜNŐ TESZTTEREMBEN. A SOKSZOR ÓRÁKIG TARTÓ PRÓBAFOLYAMAT VÉGÉN NEM EGYSZERŰ MEGHOZNI A VÉGSŐ DÖNTÉST...

AZ UTOLSÓ ÜTEM

Az üzemeltetés egyik csúcspontja a hangszerek kipróbálására berendezett próbaterem. Itt szinte hetente bukkan fel egy-egy neves muzsikus – általában a dzsessz világából –, hiszen a márka ebben a közegben igazán népszerű.

Láthatjuk végül a házi kiállítást is, ahol nemcsak régi hangszerek, de mai különlegességek is helyet kaptak: csaknem százéves dzsesszdobszerelések mellett gongok és tamtamok, harangok és csengők, illetve hangolt zeneszerszámok, mint a crotales és a csőharang is...

Az utolsó állomás a raktár, ahol a kész hangszerek várnak csomagolásra, mielőtt megkezdik útjukat új – sokszor a világ egy túlsó szegletében élő – tulajdonosukhoz. Ám utazásuk itt nem ér véget, hiszen sok évtizedes élettartamuk során jó pár turnén, sok száz fellépésen (és sok ezer próbán) megfordulnak, s ami talán a legfontosabb: szólnak mindazok örömeire, akik majd élvezik a képzett muzsikus keze alatt megszólaló ritmusorgiát.

A kész hangszereket sokszor a világ túlsó szegletébe szállítják. Ám utazásuk itt nem ér véget, hiszen jó pár turnén, sok száz fellépésen megfordulnak.

MUNKÁCSY BÉLA
TANÁR, OKLEVELES
KÖRNYEZETMENEDZSER,
AZ ELTE KÖRNYEZET-
ÉS TÁJFÖLDRAJZI
TANSZÉKÉNEK ADJUNKTUSA

otpbank
GOURMET
FESTIVÁL

KÓSTOLD MEG MAGYARORSZÁGOT!

FŐSZEREBEN:
SSS
— GOMBÓC —
— KAVIAR & PEZSGŐ —
A LEGJOBB SEFEK TÁJLAGSÁGÁBAN

MÁJUS 17-20.
MILLENÁRIS PARK

**FELFEDEZŐK
NAPJA**

AZ ÖNÖK TÁMOGATÁSA NÉLKÜL
A FELFEDEZŐK NAPJA
SEM LEHETNE INGYENES!

10%

TÁMOGASSA MUNKÁNkat ADÓJA 1%-ÁVAL!
A FÖLDGÖMB AZ EXPEDÍCIÓS KUTATÁSÉRT ALAPÍTVÁNY
ADÓSZÁMUNK: 18200267-1-42

EGYÜTTMŰKÖDŐ PARTNEREINK ▾

E LAPSZÁMUNK MEGJELENÉSÉT TÁMOGATTÁK ▾

ALAPÍTVÁ: 1872

1142 BUDAPEST, ERZSÉBET KIRÁLYNÉ ÚTJA 125.
TELEFON: (1) 231-4040
FAX: (1) 231-4045
HONLAP: WWW.FOLDRAJZTARSASAG.HU
E-MAIL: INFO@FOLDRAJZTARSASAG.HU

ELNÖK: DR. CSORBÁ PÉTER
ALELNÖKÖK: DR. SZILASSI PÉTER
DR. MICHALKÓ GÁBOR
FŐTITKÁR: DR. DAVID LÓRÁNT
ÜGYVIVŐ: HEILING ZSOLT

SAKOSZTÁLYOK:

BIZTONSÁGFÖLDRAJZI ÉS GEOPOLITIKAI
SAKOSZTÁLY, EXPEDÍCIÓS SAKOSZTÁLY,
TÁRSADALOM- ÉS GAZDASÁGFÖLDRAJZI
SAKOSZTÁLY, HEGYMÁSZÓ-SAKOSZTÁLY,
OKTATÁS-MÓDSZERTANI SAKOSZTÁLY,
EGÉSZSÉGFÖLDRAJZI SAKOSZTÁLY,
TERMÉSZETFÖLDRAJZI SAKOSZTÁLY,
TÉRKÉPÉSZETI SAKOSZTÁLY,
TURIZMUSFÖLDRAJZI SAKOSZTÁLY,
FÖLDRAJZTANÁRI SAKOSZTÁLY

TERÜLETI OSZTÁLYOK:

BAKONY-BALATON-VIDÉKI OSZTÁLY (VESZPRÉM)
BORSODI OSZTÁLY (MISKOLC)
DEBRECENI OSZTÁLY
DÉL-DUNANTÚLI OSZTÁLY (PÉCS)
DUNA-VÖLGYI OSZTÁLY (SZÉKESZÁRD)
EGER-BÜKK-VIDÉKI OSZTÁLY
GYÖNGYÖS-MÁTRA-VIDÉKI OSZTÁLY
KISALFÖLDI OSZTÁLY (GYŐR)
KISKUNSAGI OSZTÁLY (KECSKEMÉT)
KÖZÉP-DUNANTÚLI OSZTÁLY (SZÉKESFEHÉRVÁR)
KÖRÖS-VIDÉKI OSZTÁLY (BÉKÉSCSABA)
NYIRSEGI OSZTÁLY (NYIREGyhÁZA)
NYUGAT-MAGYARORSZÁGI OSZTÁLY (SZOMBATHELY)
SZEDEDI OSZTÁLY
SZÉKELYFÖLDI OSZTÁLY (CSIKSZEREDA)
TOLNA MEGYEI OSZTÁLY (DOMBOVÁR)
ZALAI OSZTÁLY (NAGYKANIZSA)

KÖNYVTÁR ÉS GYŰJTEMÉNYEI:

1112 BUDAPEST, BUDAÓRSI ÚT 45.
TEL.: (06-1) 309-2600/1443
(2015. NOVEMBER 15-TŐL
HATÁROZATLAN IDEIG ZÁRVA TART.)

AZ ÉGGÖMBÖT TARTÓ ATLASZ A MAGYAR FÖLDRAJZI
TÁRSASÁG VÉDJEGYKÉNT BEJEGYZETT JELKEPE

LAPALAPÍTÓ (1929):
DR. MILLEKER REZSŐ

AZ ÚJ SZOROZAT
ÚJRAINDÍTÓI (1999):
DR. NEMERKÉNYI ANTAL
ÉS FARKAS PÉTER

1929-1933, FELELŐS SZERKESZTŐ:
DR. MILLEKER REZSŐ

1934-1944, SZERKESZTŐK:
DR. BAKTAY ERVIN ÉS DR. KÉZ ANDOR

1999-2005, FŐSZERKESZTŐ: DR. NEMERKÉNYI ANTAL

2005-2006, FŐSZERKESZTŐ: DR. VOJNITS ANDRÁS

2006-TŐL FŐSZERKESZTŐ: DR. NAGY BALÁZS

LOGIC
IS
ALWAYS
WRONG

MANIFESTO

JULIAN ROSEFELDT VIDEOINSTALLÁCIÓJA
2018. MÁJUS 30. – AUGUSZTUS 12.

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

MANIFESTO has been co-organized by the NGM – Australian Centre for the Moving Image Melbourne, the Art Gallery of New South Wales Sydney, the Australian Centre for Contemporary Music and the Sprengel Museum Hannover. The work is co-produced by the Sargon Collection Hong Kong and the Kulturforum. It was realized thanks to the generous support of the Wallenberg Foundation Berlin-Brandenburg and in cooperation with Bayerischer Rundfunk.

Szakmai partner:

Együttműködő partner:

Médiatámogatók:

múlt-kor | VASÁRNAPI HÍREK | artmagazin | PESTI431 | FÖLDGÖMB | IME | műtárgy.com | INFO

ABISKO TREKKING TIGHTS W. MÉRETEK XXS-XXXL

Trekking Trousers

PERFECTED

Olyan NADRÁGOKAT KÉSZÍTÜNK már majdnem 50 éve, amelyek a legkülönbözőbb outdoor tevékenységek során biztosítanak maximális kényelmet. Egy dolog azonban mindig állandó: ezeket a

darabokat egy életre tervezzük, fenntartható anyagokból, időtálló kialakítással. Hiszünk abban, hogy a tökéletes túranadrág akár generációkon át viselhető.

